

Stockholms
stad

Tegelbacken

Program för upprustning

2022-06-15

Programmet är framtaget av Trafikkontoret, Stockholms stad

Beställare

Trafikkontoret:

Kristofer Tengliden, projektledare

Mats Larsson, biträdande projektledare

Ulrika Petzelius, landskapsarkitekt

Theodor Bratt, trafikplanerare

Fredrik Söder, belysningsingenjör

Konsulter

AJ Landskap AB:

Anna Englund

Kristján Erlandsson

Ellen Reinius Bramler

Norconsult AB:

Nils Lindborg

Simone Söderström

Anna Ahlroth

Light bureau:

Fanny Englund

Bruna Porsia

Iterio:

Jevgenij Petoukhov

Helm:

Mats Blomdahl

Afry:

Carl af Ekenstam

Fotini Papathanasious

Foton och illustrationer:

AJ Landskap, Norconsult eller Light Bureau där ej annan källa anges.

AJ LANDSKAP

Norconsult

LIGHT
BUREAU
PART OF AFRY

iterio

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund och syfte	4
Mål	4
Uppdrag	4
Avgränsningar	4
Förutsättningar och underlag	5-6
Riksintresse	5
Omgivande projekt	5
Styrdokument	5
Trädinventering	5
Ledningssamordning	5
Ekosystemtjänster och klimat	5
Buller	6
Historik	7-8
Befintlig situation	9-10
Analys	11-12
Vision	13
Förslag	14
Principer	16
Tegelbacken	17
Rödbodtorget	21
Framtida utformning trafik	24
Belysning	25
Tegelbacken belysningskoncept	27
Rödbodtorget belysningskoncept	30
Buller	32
Källor	33

Inledning

Bakgrund och syfte

Denna programhandling avser området kring Tegelbacken och Rödbodtorget. I dagsläget kännetecknas området av breda gator som gör platsen svåränvänd för fotgängare. Centralbron med trafikleder dominerar stadsbilden och gör omgivningen bullerutsatt. Tegelbackens nuvarande utformning är ett resultat av trafikplaneringen på 1950 till 1970-talet då staden gjorde plats för den ökande biltrafiken. I och med minskad bilism och stadens vilja att skapa mer plats för människor i City, ges möjligheten att omvandla trafikytor till vistelseytor.

Genom att komprimera och minimera befintliga trafikytor till förmån för vistelseytor och stråk för fotgängare och cyklister, skapas två nya offentliga platser med vyer mot Gamla stan, Riddarfjärden och Stadshuset. Tegelbacken blir en torgyta på ca 2600 kvm och Rödbodtorget en yta på ca 3500 kvm.

Projektet syftar till att tillföra vistelsekvaliteter vid en av stadens mest centrala platser och att göra det enklare, tryggare och mer trafiksäkert att gå och cykla vid Tegelbacken.

Mål

Målet med förnyelsen av Tegelbacken och Rödbodtorget är att skapa ytor för vistelse och en mer attraktiv, välkomnande och hållbar stadsmiljö - både för stadens invånare och för de som besöker Stockholm för första gången. Målet är att det ska vara god framkomlighet för gående, samtidigt som befintliga cykelstråk ska förstärkas. Stomlinje 3 ska fortsättningsvis också kunna passera och ha hållplatser vid Tegelbacken.

Uppdrag

Programhandlingen har tagits fram på uppdrag av trafikkontoret i Stockholms stad. Arbetet har utförts

januari till juni 2022 i samarbete mellan trafikkontoret, AJ Landskap, Norconsult, Light Bureau, Iterio, Helm och AFRY.

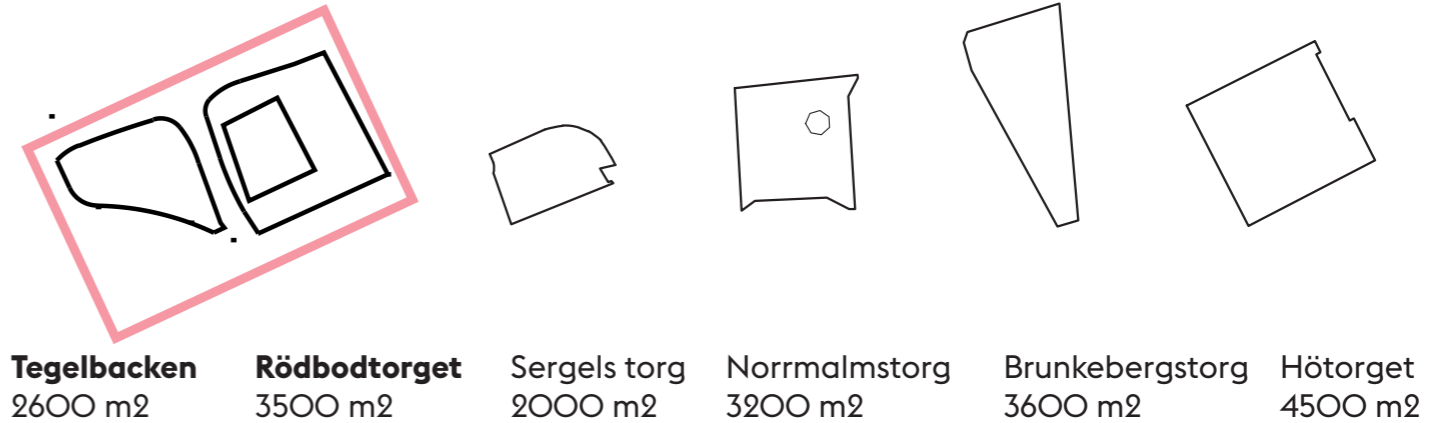
Programhandlingen innehåller en beskrivning av områdets och uppdragets förutsättningar, en redogörelse av områdets historia, en beskrivning av de befintliga miljöerna, en analys av nuläget samt ett förslag till förnyelse av området.

Avgränsningar

För att hålla kostnaderna nere behålls dagens marknivåer i förslaget i stort och nya trädplanteringar anpassas till befintliga ledningar för att dessa inte ska behöva läggas om. Då marknivåerna inte justeras till lägre nivåer medför det begränsad omläggning eller flytt av de befintliga ledningarna. Eftersom trafiksituationen kommer att förändras kommer trafiksignal, el, dagvatten och belysning justeras därefter.

Översiktskarta

Skalj jämförelse av offentliga platser i city

Förutsättningar och underlag

Riksintresse

Hela Stockholms innerstad med Djurgården utgör riksintresse för kulturmiljövården. Länsstyrelsens motivering (2009-09-09) för riksintresset beskriver innerstaden som en:

“Storstadsmiljö, präglad av funktionen som landets politiska och administrativa centrum sedan medeltiden och de mycket speciella topografiska och kommunikationsmässiga förutsättningarna för handel, samfärdsel och försvar. Utvecklingen inom stadsplane- och byggnadskonsten har fått särskilt tydliga uttryck med alla epoker från medeltiden till nutid väl representerade. Residensstad, domkyrko- och universitetsstad samt viktig sjöfarts- och industristad.”

Stockholms specifika topografiska förutsättningar är också tydliga i området. De öppna vattenrummen och Stockholms inlopp från Mälaren är också de av riksintresse.

Omgivande projekt

Kring programområdet pågår ett flertal angränsande projekt:

- Kv Snäckan 8 - rives och nybyggnation
- Järnvägsparken - upprustning
- Kv Rosenbad - renovering
- Herkulesgatan - nytt tätskikt
- Vasagatan - upprustning
- Klaratunneln - renovering

Styrdokument

I arbetet med detta program har några av Stockholms stads styrdokument tagits i särskilt beaktande:

- Program för city (2018)
- Framkomlighetsstrategin

Trädinventering

På uppdrag av trafikkontoret har Svartsjö Trädkonsult AB 2022-02-13 utfört en inventering och okulär besiktning av träden kring Järnvägsparken, Tegelbacken samt Rödbodtorget. Trädens åldersklass, vitalitet och strukturella kondition har bedömts och trädens bevarandevärde har klassats. Av de 32 träd som ingår i programhandlingen har 3 träd sådana kvaliteter att de bedöms ha ett stort bevarandevärde enligt inventeringens bedömningskala. Resterande 29 träd bedöms inom projektet vara värda att bevara.

Ledningssamordning

Underlaget till nyläggning av ledningar har varit Stockholm stads samlingskarta med följande ledningsägare:

- Stockholm vatten och avfall
- Stockholm exergi
- Ellevio
- Skanova
- Stokab
- Trafikkontoret
- Gasnätet Stockholm AB

Ekosystemtjänster och klimat

Brist på grönska och en stor mängd hårdgjorda ytor på Tegelbacken och Rödbodtorget gör att få befintliga ekosystemtjänster finns på platsen.

I Program för City beskrivs att offentliga platser inom City behöver tillföras mer grönska för att skapa ett bra mikroklimat med hänsyn till buller, sol och vind. Grönskan har också betydelse för att ge stadens platser karaktär och trivsel.

Tegelbackens öppna hårdgjorda ytor i södervänt läge gör att temperaturen lokalt kan bli hög på platsen. Kartan till höger illustrerar temperaturskillnader på Tegelbacken. Trädens placeringar framgår tydligt i kartan och visar att temperaturen där är lägre. Även skugga från byggnader, som ytan öster om Centralpalatset, visar på lägre temperaturer. Befintliga träd blir därför viktiga att bevara. För att förbättra Tegelbackens nuvarande situation behöver även mer vegetation tillföras.

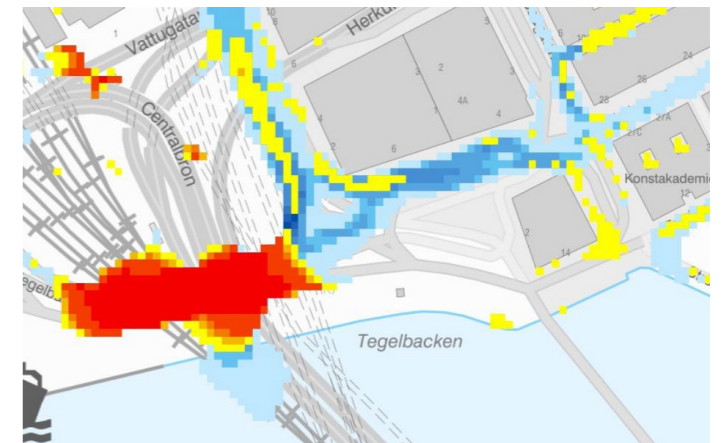
Tegelbacken och Rödbodtorget ligger inte i riskzonen för att bli översvämmade vid skyfall. Dock visar kartan över skyfall med flödesvägar att Jakobsgatan och dess förlängning under Centralbron är flödesvägar där stora mängder vatten kan ansamlas vid skyfall. Den nya utformningen av Tegelbacken och Rödbodtorget har betydelse för att minska tillförseln av dagvatten till omgivande flödesvägar. Mer genomsläppliga ytor kan minska belastningen och risken för översvämningar.

Strålningstemperatur med vegetation.
Källa: Miljödataportalen, Stockholms stad

Skyfall med flödesvägar
Källa: Miljödataportalen, Stockholms stad

Skyfall med maxdjup. Rött visar djup över 1 meter.
Källa: Miljödataportalen, Stockholms stad

Förutsättningar och underlag

Buller

Kring Tegelbacken är bullernivåerna påtagliga och överstiger de 50 dB, som är riktvärde för om en miljö i tätort anses vara rekreativ. Exempel på platser i city som understiger 50 db är Strömparterren och västra halvan av Kungsträdgården.

De stora hårdgjorda ytorna som idag behövs för den omfattande trafikapparaten gör miljön kring Tegelbacken öppen och utsatt. Utöver den trafik av bilar och bussar som korsar Tegelbacken är Centralbron en stor källa till buller. Exempel på platser i City med samma bullernivå som Tegelbacken är trappan vid Dramaten (65+) dB och utanför Centralstationens huvudentré (65+ dB).

På Rödbodtorget är fordonstrafiken något mindre och det faktum att man inte längre ser Centralbron gör att platsen uppfattas som mindre bullerstörd än trafikrummet vid Tegelbacken.

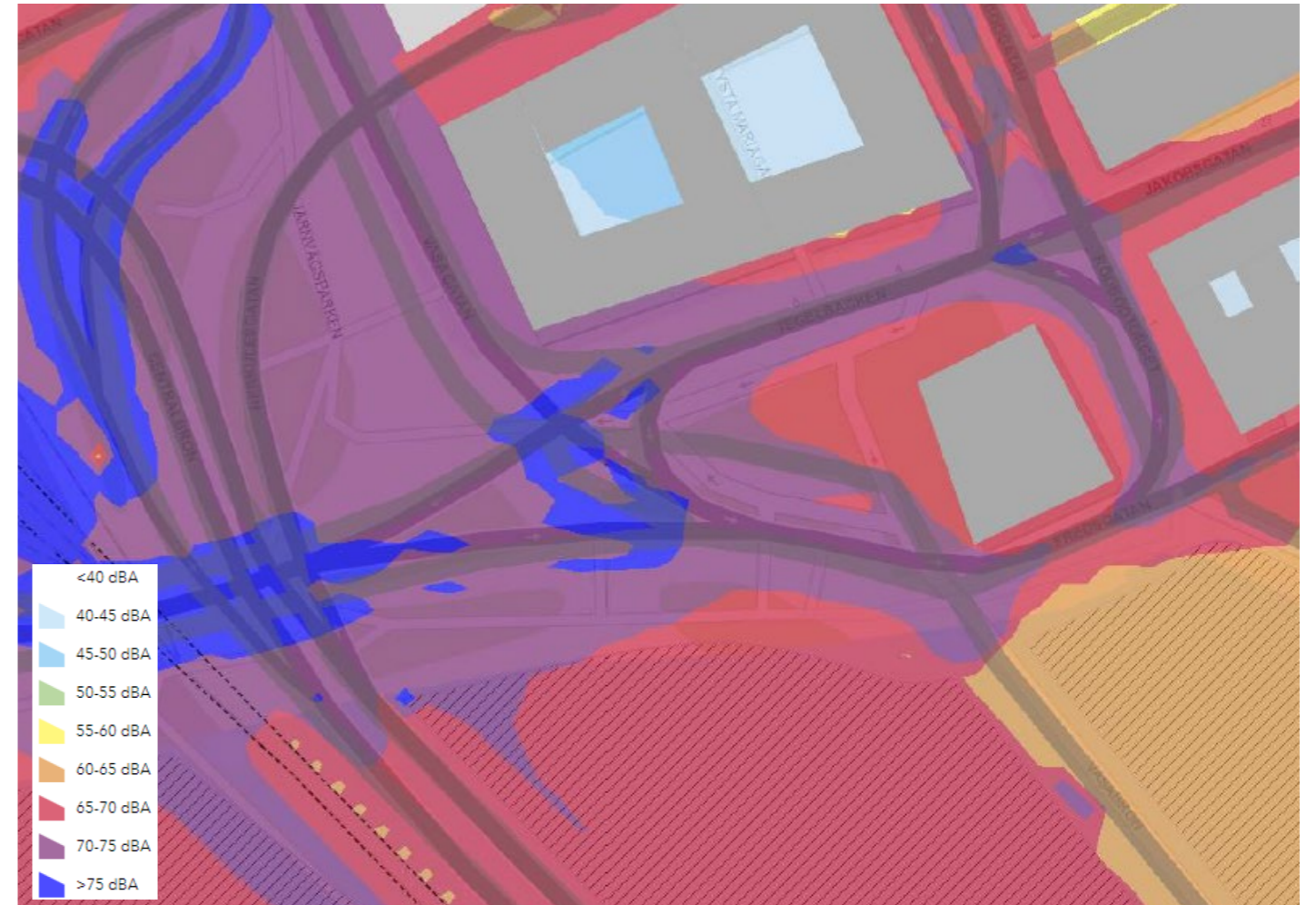
Luftkvalitet

Inom området är koncentrationen av kvävedioxid och partiklar högst vid gatan norr om Tegelbacken samt Vasagatan. Miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar klaras vid Tegelbacken.

Bullerutredning

Inom ramen för detta program har en även en bullerutredning utförts; "Bullerutredning på Tegelbacken med ny trafiklösning". I denna utreds hur den nya trafiklösningen beräknas förändra ljudbilden på de nya torgytorna på Tegelbacken och de sommartid eftertraktade sittplatserna intill vattnet på Tegelbackens kaj. I utredningen studeras även vad en eventuell bullerskyddsskärm på Centralbron har för effekt på dessa ytor.

Med dagens trafiklösning exponeras majoriteten av Tegelbacken av dygnsekvivalenta ljudnivåer över 70 dBA. En liten del av kajplatsen till öst och Rödbodtorget erhåller något lägre nivåer, mellan 65-70 dBA.

Bullerkarta vägtrafik, Stockholms stad

NO2 timmedelvärde (Miljödataportalen, Stockholms stad)

Partiklar dygnmedelvärde (Miljödataportalen, Stockholms stad)

Stora öppna hårdgjorda ytor mot Centralbron

Vid trafikljus bildas stundtals köer som dominerar upplevelsen på platsen

Historik

Tegelbacken

Tegelbackens kaj som är en del av Norrmalms strandlinje har tidigare haft en viktig hamnfunktion där både byggnadsmaterial och livsmedel lossades. Tegelbacken kom senare att få en komplicerad trafiksituation där järnvägsbommar hindrade framkomligheten vilket ledde till störning hos trafikanterna som kom att kalla situationen för "Tegelbackseländet". Denna omständighet varade till 1967 då en planskild förbindelse under järnvägen invigdes.

Kronprinsens stall

Söder om Sheraton Hotel på den del som idag är Jakobsgatan låg en byggnad uppförd 1783 som kallades Kronprinsens stall där det på gården fanns stallar som revs under år 1932. Byggnaden som revs 1966 innehöll bostäder, kontor och kaféer, däribland Tysta Mari som var en samlingspunkt i området.

Järnvägsparken

Väster om Tegelbacken finns den hårdgjorda Järnvägsparken som från 1967 omges av motortrafikleder och gator. Platsen är uppbyggd med cirkulära former. Innan 1960-talets stora ombyggnationer låg på platsen en järnvägspark med inbjudande grönska av träd och gräsytor för den som besökte staden med tåg.

Rödbodtorget

Områdets östra del är Rödbodtorget som tidigare hade namnet Röda Bodarna där det fanns hamnmagasin för lagring av varor. Namnet på kvarteret Röda bodarne uppkom efter spannmålsmagasinen som fanns på platsen. Innan Centralpalatset byggdes låg Keyzerska huset i samma läge.

Torget hade då mer yta än vad det har i dagens situation då byggnaden har fått större utbredning. Rödbodtorget avgränsas av Centralpalatset och Konstakademien, där Centralpalatset är placerat som en solitär mellan Rödbodtorget och Tegelbacken. Denna byggnad uppfördes 1898 och var ett pionjärverk avseende modern kontorbyggnadskonst inspirerad från Amerika.

Rosenbadsparken

Rosenbadsparken var tidigare en del av Rödbod-torget och utformades under tidigt 1900-tal med mjukt gestaltade planteringar i runda och oregelbundna former. Från och med mitten av nittionhundralet är Rosenbadsparkens grönytor markerade på kartor med ett mer strikt och triangulärt formspråk vilket även kan ses i dagens situation.

Rödbodtorget 1952 i riktning mot Norrström. (Burnäs 1952)

Tegelbacken 1944. Till höger syns Kronprinsens stall med det kända kaféet Tysta Mari i byggnaden. (Petersens 1944)

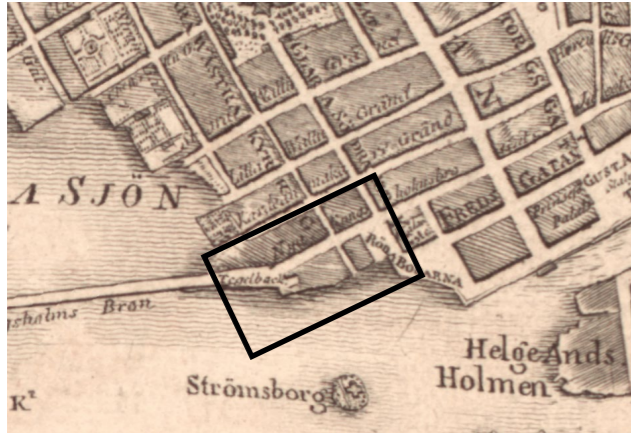

Rosenbad 1928 med cirkulära planteringar. (Statens fastighetsverk 2022)

Tegelbacken med Centralpalatset i foden. (Okänd)

Historik

1805 Rödbodtorget är sammankopplat med Rosenbads-parken. Mellan nuvarande Sheraton och Tegelbacken syns Kronprinsens stall. (Karta från Stockholmskällan)

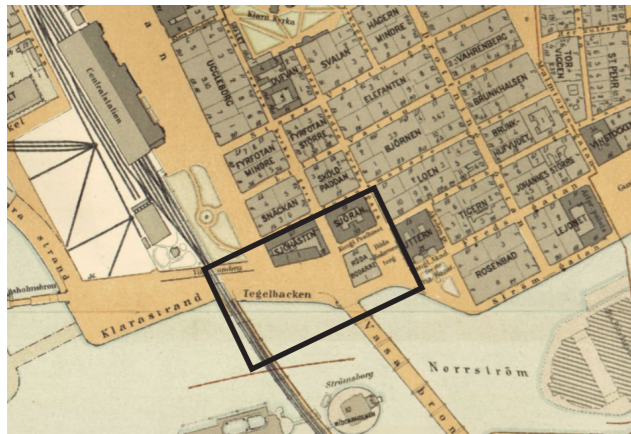
1828 Tegelbacken upptar större yta längs kajkanten. (Karta från Stockholmskällan)

1855 Rödbodtorget angivet mellan Keyserns huset och Konstakademien och är inte längre markerad vid Rosenbad. Vasabron planeras att byggas. (Karta från Stockholmskällan)

1885 Klara Mälarstrand planeras att fyllas ut. Centralstationen är byggd. Järnvägsparken upptar södra delen av Vasagatan. Spårvagnslinjen är nu dragen till platsen. (Karta från Stockholmskällan)

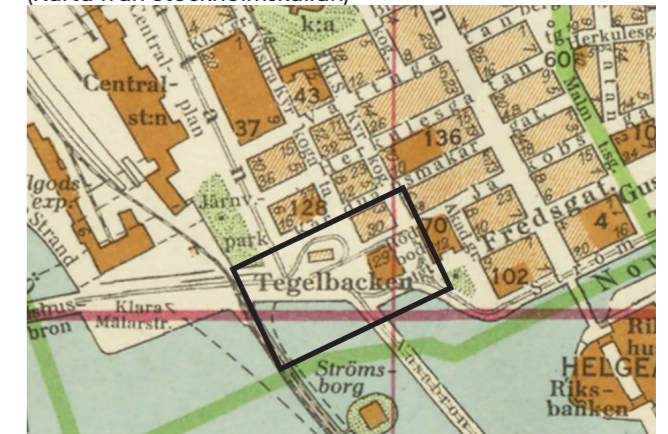
1899 Rosenbadsparken är markerad som grönyta. Centralpalatset är byggt. (Karta från Stockholmskällan)

1930 Området är oförändrat sedan föregående karta. (Karta från Stockholmskällan)

1940 Kvarteret kring Kronprinsens stallar har rivits. (Karta från Stockholmskällan)

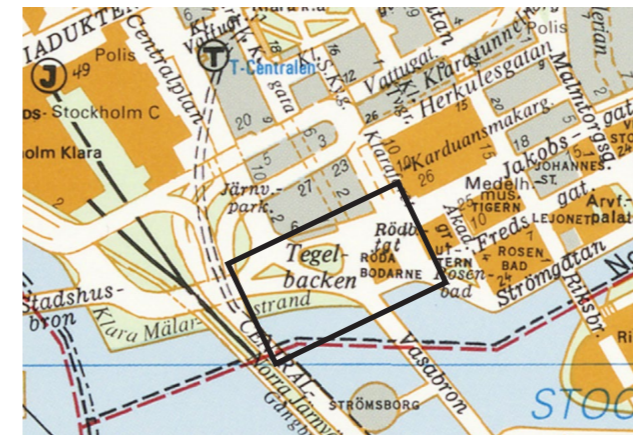
1944 Kvarteretsmarkeringen på Tegelbacken är borta och Kronprinsens stall står kvar som en solitär på ytan. (Karta från Stockholmskällan)

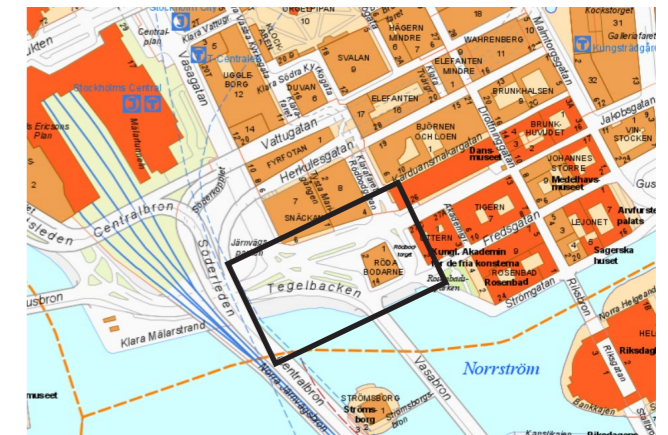
1954 Järnvägsparken i huvudsak ersatt med trafik-läggning. Rosenbadsparkeens formspråk har förändrats. (Karta från Stockholmskällan)

1972 Rödbodtorget angivet som parkeringsplats. Kron-prinsens stall är rivet. (Karta från Stockholmskällan)

1996 Klara Västra Kyrkogata är nu ersatt med en passage genom kvarteret Snäckan. (Karta från Stockholmskällan)

2022 Aktuell situation. (Karta från Stockholmskällan)

Befintlig situation

Tegelbacken är en del av City i Södra Klara och utgör Norrmalms sydvästra hörn. Tegelbacken avgränsas av Centralpalatset i öster, Centralbron i väster och i norr av Jakobsgatan med de stora byggnadsvolymerna som utgörs av hotell Sheraton (Snäckan 7) och kv Snäckan 8. Platsen fungerar idag som en viktig knutpunkt för trafikströmmar där både motorfordon, cyklister och gående samsas. Öster om Tegelbacken mellan Centralpalatset och Konstakademien ligger Rödbodtorget som idag präglas av en intensiv trafiksituation med tre körfält, cykelfält samt kantstensparkering på ömse sidor.

Längs Norrmalms vattenlinje löper Tegelbackens kaj som knyter samman Tegelbacken och Rödbodtorget med södervända stråk vid vattnet längs Riddarfjärden-Norrström-Saltsjön. Utmed kajen finns både gång- och cykelstråk, som bland annat kopplar vidare till Vasagatan i norr, Kungsholmen i väster och Fredsgatan i öster.

Tegelbacken

Tegelbacken består till stor del av trafikytor för motorfordon. Tegelbackens norra del har en körbanebredd på 19 meter vilket motsvarar totalt fyra körfält, ett cykelfält och en parkeringsficka. Två av körfälten går i riktning mot Kungsholmen, ett mot Vasagatan och ett mot Vasabron. Tegelbackens södra del består av tre körfält och har en körbanebredd på 10 meter varav ett mot Vasabron. Mitt på Tegelbacken finns busshållplatser där annan trafik inte får trafikera.

På Tegelbackens nordöstra del finns en befintlig trädgrupp av lindar. Under träden står en skulptur.

Platsen lutar upp mot Vasabron vilket ger nivåskillnad ner till kajplanet. Där cykelstråket mot Vasagatan möter kajen är kajen i nivå med övriga Tegelbacken. Mot Centralbron och passagen under lutar gatorna och platsen ned.

Rödbodtorget

Även Centralpalatset omges av trafikytor i enkelriktad trafik via del av Fredsgatan och Rödbodtorget. Delen Fredsgatan består av två körfält och på Rödbodtorget finns tre. Fredsgatan är avstängd för allmän biltrafik vilket innebär att all motortrafik som går via del av Fredsgatan även måste köra via Rödbodtorget.

Utmed Tegelbackens kaj finns ytor för gående och cyklister som förgrenas att antingen leda under Vasabron eller upp på Vasabron.

Befintlig trädgrupp framför Centralpalatset.

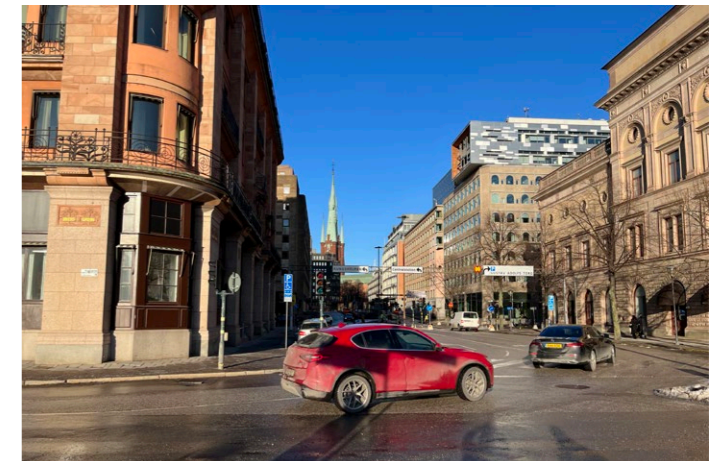
Kajen nedanför Rödbodtorget.

Mot hotell Sheraton, Snäckan 8 och Centralpalatset

Nivåskillnader mellan kaj och Tegelbacken. Tv kiosk på kajen.

Rödbodtorget, vy mot norr och Klara kyrka.

Busshållplats på Tegelbacken

Tegelbackens kaj

Kajen, gång- och cykelbana vid Centralpalatset.

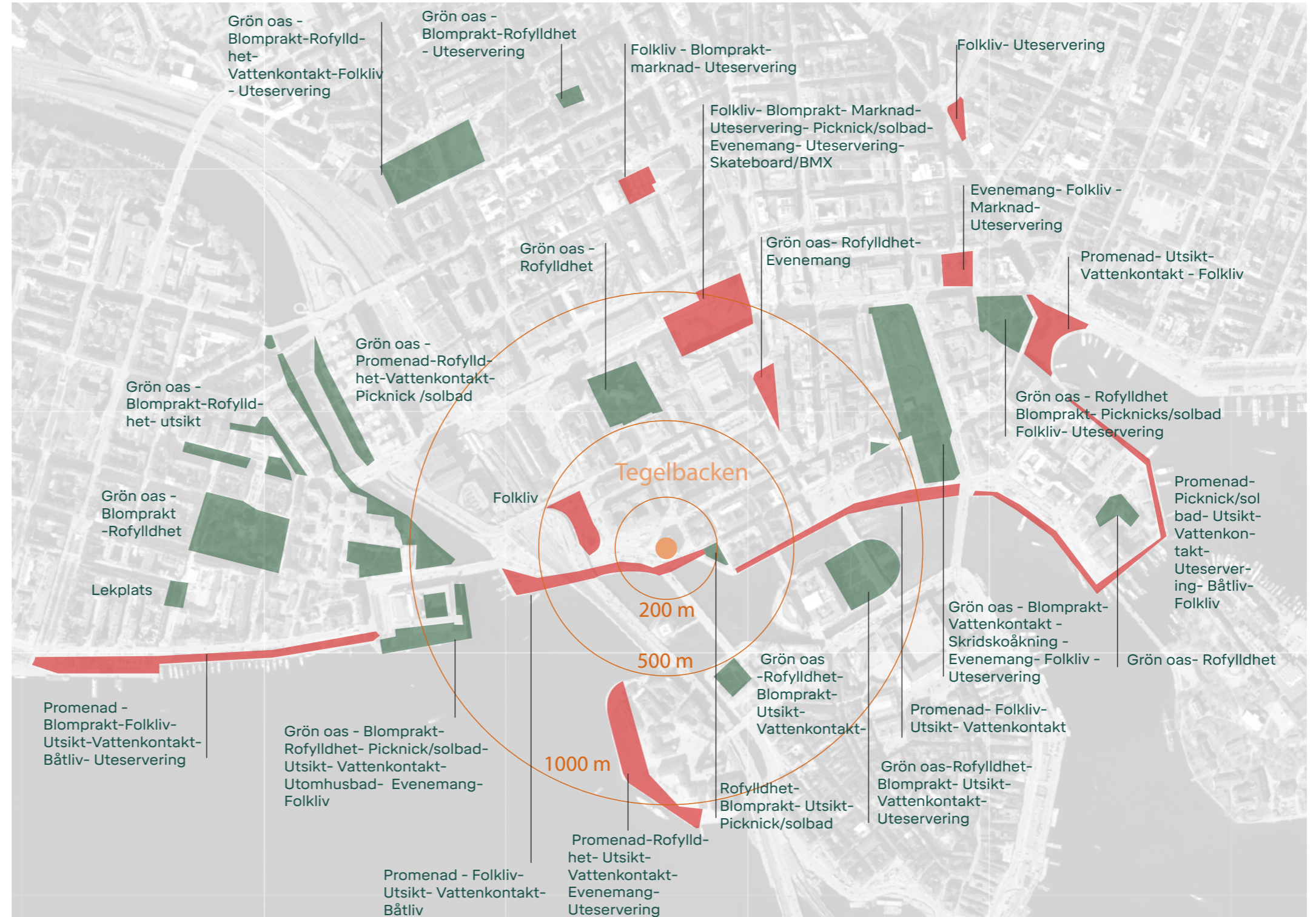
Analys

Sociotopvärden

Kartan nedan visar hur Citys offentliga rum används och upplevs av stadens invånare, där sociotopvärden är karterade enligt Stockholms stads sociotopkarta. Definitionen för en sociotop är att det är en offentligt tillgänglig friyta med sociala värden.

Uppdelningen i röda respektive gröna platser visar upplevelsen av platserna som antingen primärt gröna eller mestadels hårdgjorda. Kartan visar att Tegelbacken och Rödbodtorget ligger i en del av City där tillgången på offentliga platser är låg. Inom en radie på 500 meter från Tegelbacken finns endast en plats som uppfyller sociotopvärdet "grön oas", Rosenbadsparken, vilket visar på bristen av grönska i City.

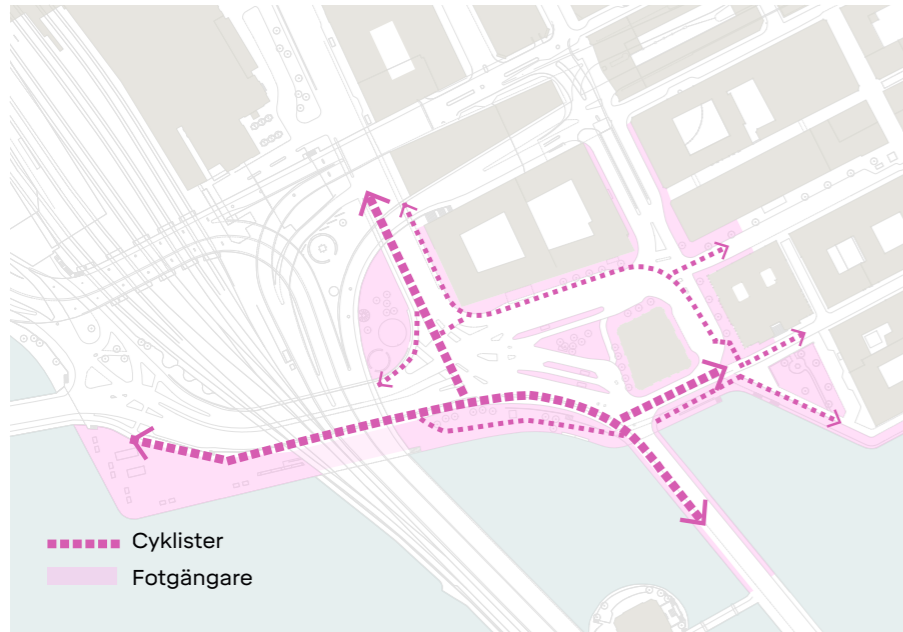
Tegelbacken ansluter till ett sammanhållet stråk av kajer utmed vattnet som ger sociotopvärden som promenad, folkliv, vattenkontakt och båtliv.

Sociotopkarta över offentliga platser i City

Analys

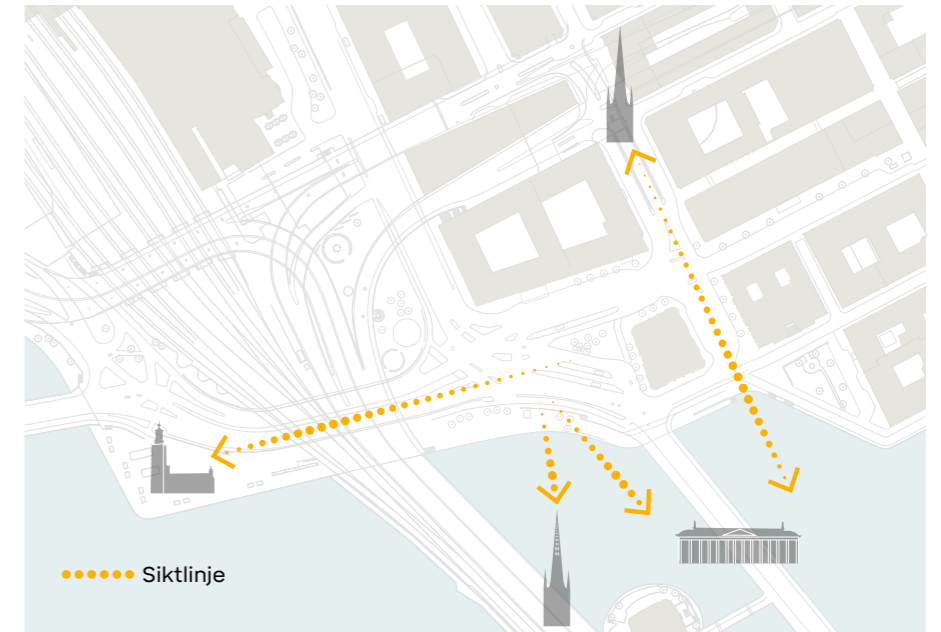
Tegelbackens vattennära läge skapar långa utblickar mot historiska platser. Det är en av stadens viktiga knutpunkter som sammanlänkar Kungsholmen, Norrmalm och Gamla stan. Både trafik- och människoflöden samsas idag på platsen, men motortrafiken dominerar och gör det svårt som fotgängare att röra sig i stadsmiljön.

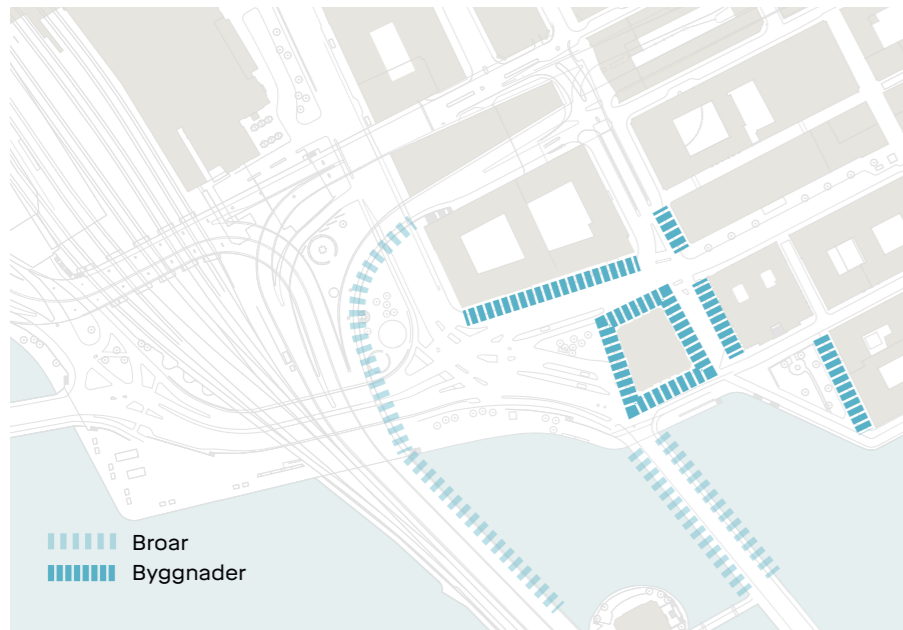
Trafik
 Yta för fotgängare och cyklister begränsas till platsens utkanter och motortrafik dominerar den öppna ytan.

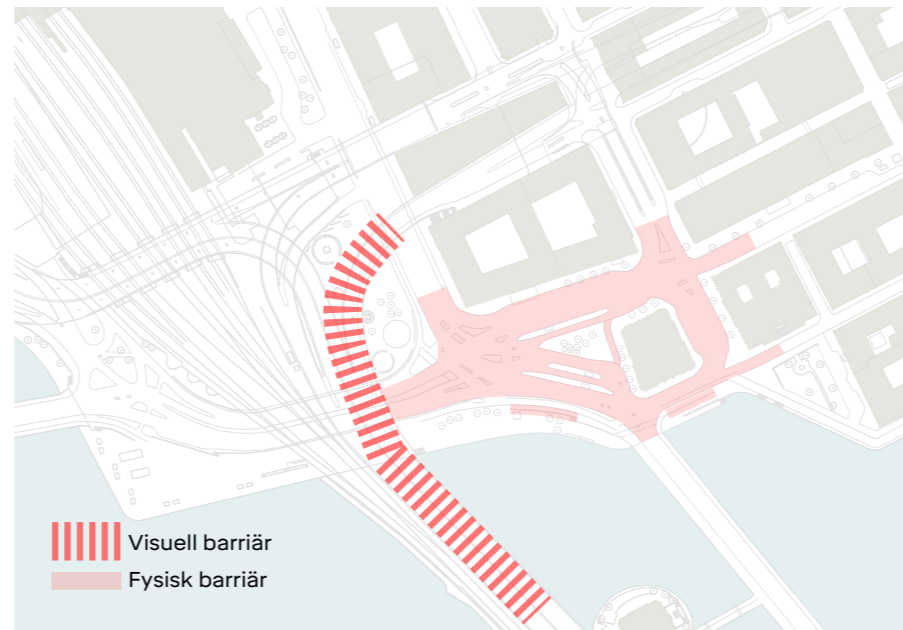
Sol
 Tegelbacken öppnas upp mot söder och blir därmed solbelyst under hela dagen där kajen blir ett "go-läge". Rödbodtorget skuggas av Centralpalatset och får främst sol under förmiddagen. Ytan norr om Centralpalatset får kvällssol.

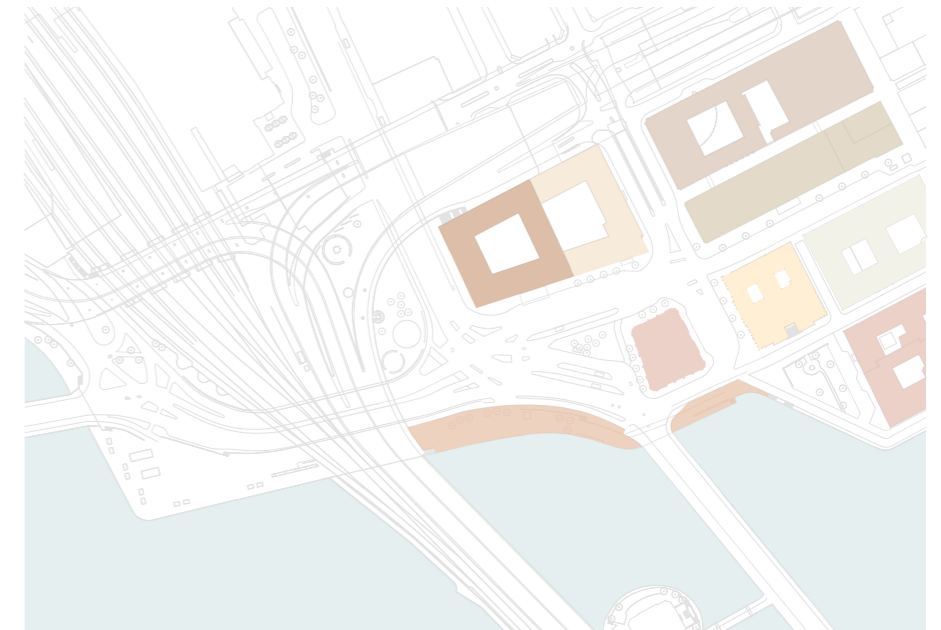
Siktlinjer
 Läget erbjuder utblickar mot historiskt viktiga platser och landmärken, där Stads- huset tydligt syns i väster, Gamla stan och Riddarholmen i söder och Klara kyrka i norr. Centralstationen, Kungsholmen och Gamla stan är målpunkter.

Rumslig avgränsning
 Platsen definieras rumsligt av högre byggnader och lägre broar.

Barriär
 Körväg och murar hindrar framkomligheten för fotgängare. Centralbron utgör en visuell barriär som hindrar utblick mot vattnet.

Färgskala
 Bebyggelsen präglas av en varm färgskala med kulörer som varierar mellan rött, brunt och gult.

Vision

Tegelbacken och Rödbodtorget ska:

- Vara attraktiva och omhändertagna stadsmiljöer för vistelse mitt i City
- Vara mötesplatser för såväl Stockholmare som turister
- Göra City grönare genom att lägga till träd, samt att tillföra mer grönska
- Genom tillägg av grönska och minskning av hårdgjorda ytor omhändertagna och rena dagvatten, minska värmeö-effekter och ge ett gott mikroklimat att vistas i
- Ta tillvara på läget med vyer över vatten och staden
- Förstärka och tillgängliggöra vattenkontakten
- Vara lätta att orientera och röra sig över som gående
- Förstärka befintliga cykelstråk
- Erbjuder flexibla ytor med utrymme för evenemang, tillfälliga händelser, torghandel mm
- Erbjuder både folkliv och plats för lugn och ro
- Erbjuder en variation av sittplatser i både sol och skugga
- Ge plats för uteserveringar
- Erbjuder platser skyddade från buller
- Erbjuder praktfulla planteringar som ökar den biologiska mångfalden och som tilltalar både människor, fåglar och insekter
- Vara tillgängliga och överblickbara platser och upplevas som trygga miljöer
- Vara säkra och enkla att passera för alla trafikslag

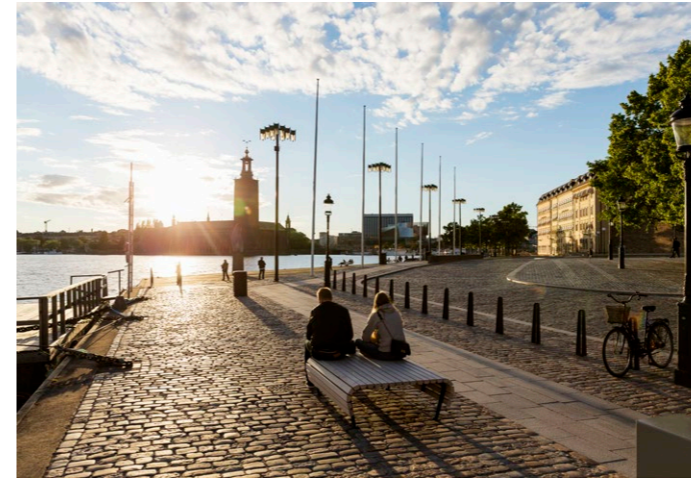
Grönskande och öppna ytor nära vatten, Strömparterren

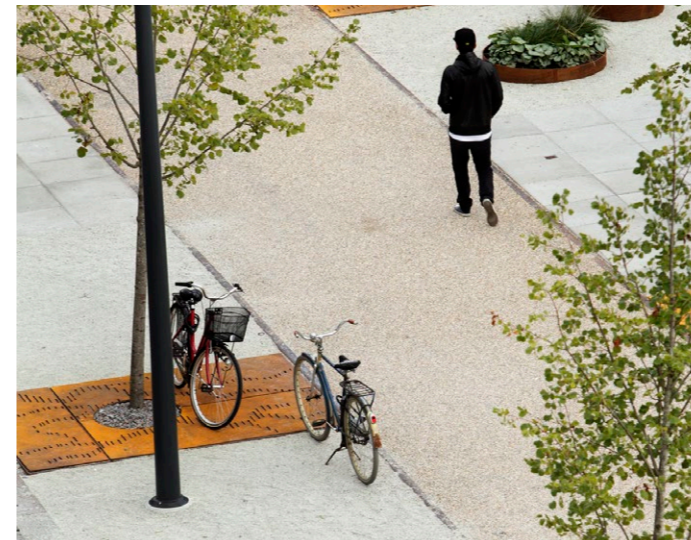
Vatten, ett karaktärsskapande element, Citywall Leuven. Flux landscape

Öppna ytor med plats för folkliv och uteserveringar, Union square, New York

Vattennära platser med vyer över Stockholm, Riddarholmen

Lättillgängliga och överblickbara gångstråk, Nygatan, Gävle

Sittplatser med grönska i ryggen, Delfland Water Authority, Mecanoo

Nivåskillnad som trappas ned till vattennära stråk, Henriksdalshamnen

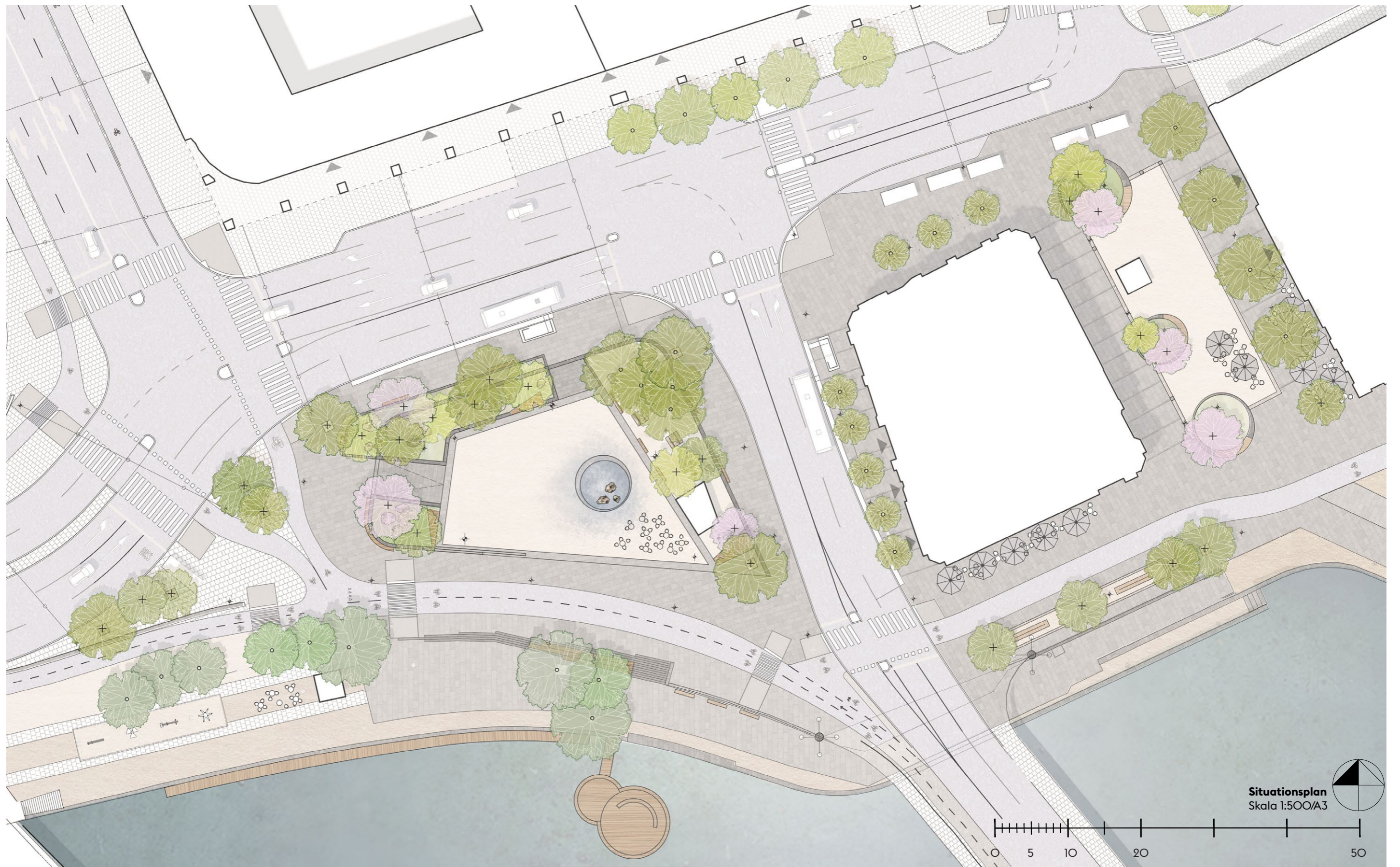

Välgestaltad kioskbbyggnad med uteservering, Strömparterren

Förslag

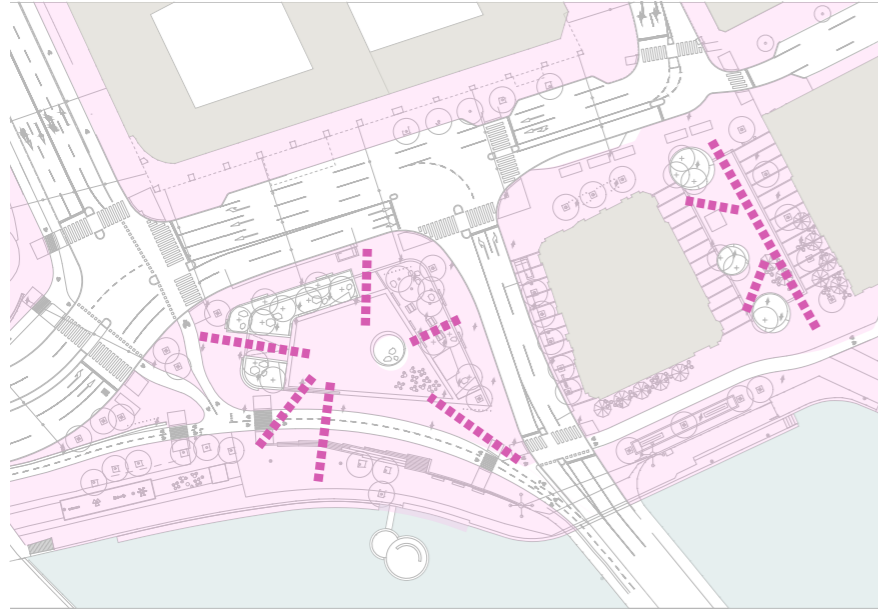

Förslag

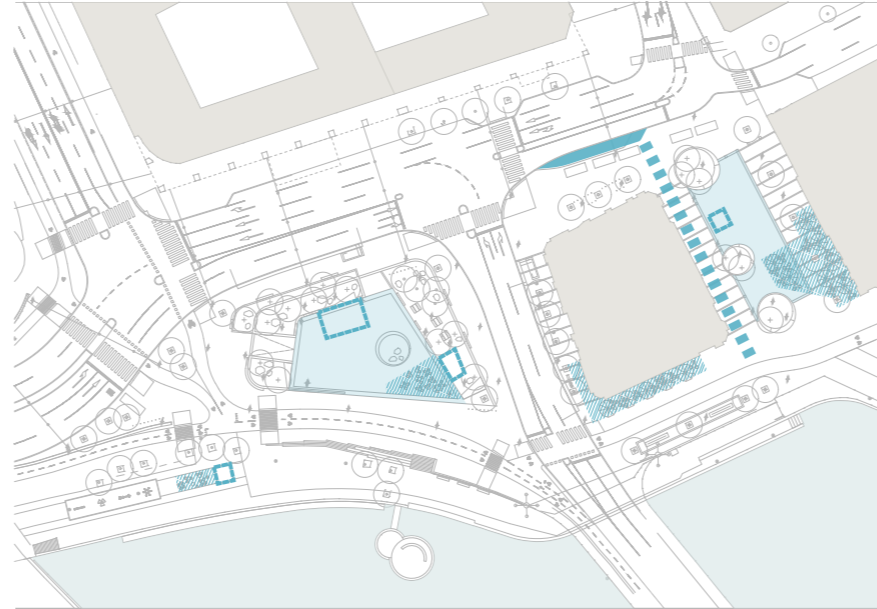
Förslag

Principer

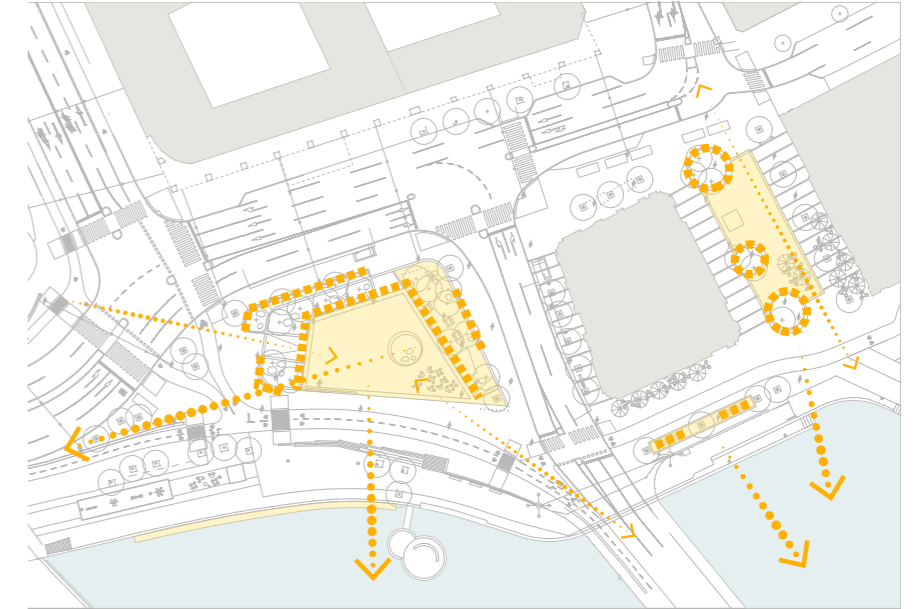
Fotgängare och entréer

Yta för fotgängare dominerar den öppna ytan som är tillgänglig från flera håll med tydliga entréer.

Funktioner

Uteserveringar placeras intill fasader och vid de föreslagna kioskerna. Tegelbacken ger plats för evenemang med yta för en scen. Dessa anläggningar kommer att kräva både vatten, avlopp och el. Kiosken på kajen behöver flytta för att ge plats till trappan mot vattnet. Angöring sker längs Rödbodtorgets västra sida. Leveranser har möjlighet att stanna till norr om Centralpalatset.

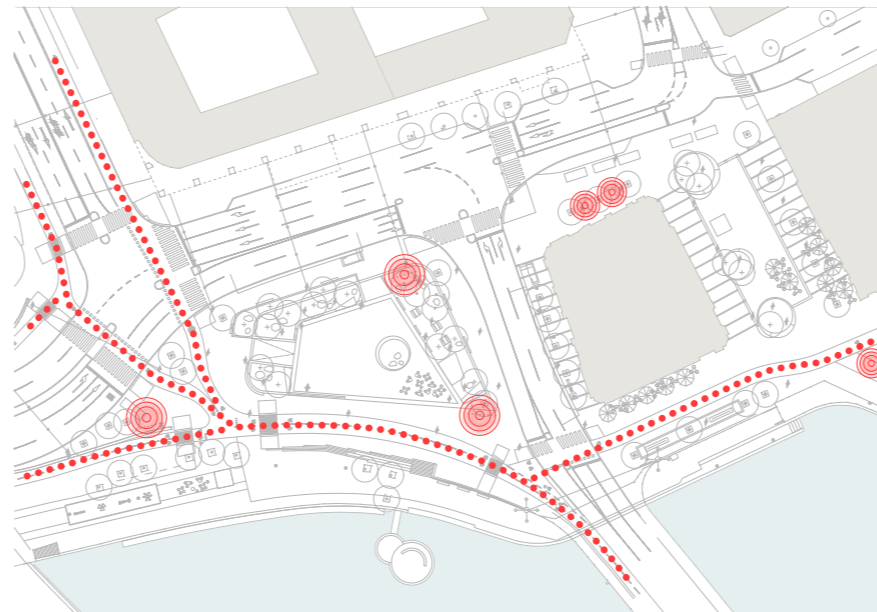
Siktlinjer och vistelse

Tegelbackens torgrum kantas av varierade sittmöbler varifrån besökare kan se ut över landskapsrummet. Rödbodtorgets runt formade planteringar skapar sittmöjligheter från alla håll. Tegelbacken, Rödbodtorget, bryggan och ytan söder om Centralpalatset blir vistelsezoner med möjlighet till möten och utblick över staden.

Rum

Tegelbackens yttre ram vänder torgrummet mot vattnet. Rödbodtorgets väggar är fasaderna som öppnar upp platsen mot norr och söder.

Cykel

Cykeltrafiken orienteras till platsens utkanter med lättillgänglig cykelparkering.

Grönka

Genom nya träd får området fler och mindre rumsligheter. Befintliga träd på kajen, Tegelbacken och Rödbodtorget förstärker den gröna stammen. På Tegelbacken skapas ett tydligt torgrum som definieras av grönska.

Förslag

Tegelbacken

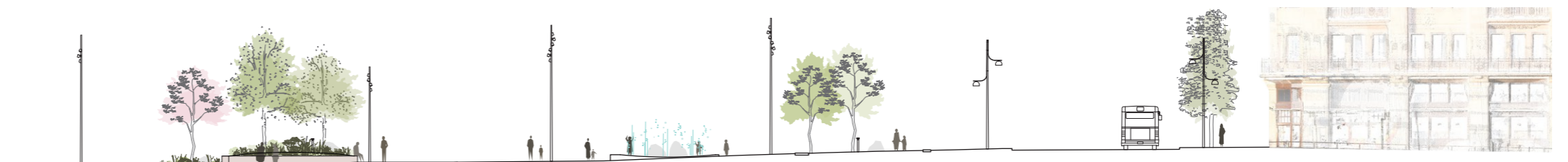
Tegelbacken omvandlas till en plats för vistelse där vyerna mot vattnet i söder och Stadshuset i väster lyfts fram. En stomme av grönska ramar in en öppen plats som vänder sig mot solen och vattnet. Den gröna ramen skapar en plats som trots ett bullerutsatt läge ändå kan erbjuda en plats för en stunds paus, mitt i City. Den öppna platsen förstärker kopplingen och möjligheten att röra sig ned till vattnet vid kajen.

Gröna ramen

Den gröna ramen byggs upp av planteringar, omslutna av murar i sitthöjd, mot Jakobsgatan. Mot öster och mot Centralpalatset kantas den öppna platsen av trädgrupper i grusytor med sittmöbler och ett möjligt läge för en kiosk. Grusytan innehåller även lekfulla och dekorativa inslag med stenbumlingar i olika storlekar. Den gröna ramen syftar till att både visuellt och ljudmässigt stänga ute upplevelsen av trafik och buller och ger samtidigt en rygg till den öppna platsen, där sittplatser finns med grönska i ryggen. Flera entréer finns som breda öppningar genom ramen och kopplar till omgivande rörelsestråk och målpunkter. Den gröna ramen tar även upp vissa nivåskillnader som präglar platsen som idag lutar ner mot Vasagatan. Platsen planas ut och lyfts upp ca 0,5 meter mot Vasagatan, vilket ger ett planare inre rum. Murar i granit runt planteringar tar upp nivåskillnaden och en svagt lutande ramp leder från Vasagatans gångbanenivån in till den öppna platsen.

Öppna platsen

Den inre öppna platsen är ett stort golv i stenmjöl, möjlig att använda för olika händelser i staden. Installationer i marken möjliggör att ställa upp en scen för tillfälliga evenemang. Plats finns också för uteserveringar kring en kiosk eller mindre serveringsbyggnad. Ett lekfullt vattenspel ger platsen ett liv under sommartid och ljudet av vatten minskar upplevelsen av trafikljud. Mot söder avgränsas platsen av gångbanor, ett befintligt cykelstråk och Tegelbackens kaj.

En ramp genom grönska leder besökaren upp till den öppna platsen
Sektion A-a
Skala 1:400/A3

Stenblock och platsbyggda trämöbler ökar känslan av närheten till Stockholmsnaturen

Förslag

Koppling till vattnet

Det inre rummet öppnas upp och vänder sig mot Tegelbackens kaj och vyerna över vattnet. Det blir lätt som fotgängare att röra sig över platsen och ta sig ned till kajen. En ny och generös trappa gör kajen mer tillgänglig och gradångsteg gör det möjligt att sitta i solen och blicka ut över vattnet.

En ny konsolbrygga utmed kajen gör det möjligt att sitta invid vattnet. En ny flytbrygga ansluter också till kajplanet med en ramp som leder ut till bryggan som ger plats att vistas nära vattnet ute i Riddarfjärden.

Vegetation

Träd och planteringar för tankarna till en bit av den typiska Stockholmsnaturen där skärgården har fått inspirera. Inhemska och tåliga svenska arter som ek, körsbär, tall, havtorn och andra torktåliga buskar och perenner bygger upp en grön stomme. Vegetationen blir en introduktion till Stockholms landskap för den som kommer till staden för första gången. Stenblock inne och utanför planteringarna förstärker ytterligare känslan av natur och skärgård. Grönskan ska även öka den biologiska mångfalden och bjuda på rik blomning som gör Tegelbacken attraktiv för både människor och pollinerande insekter. Samtliga planteringsytorna förses med konstbevattning. Befintliga lindar bevaras till största del (5 av 6 st) och är viktiga för att skapa en grönskande stomme och ram runt den öppna platsen.

Planteringsytorna som vetter mot den öppna platsen är upphöjda och skyddas av murar i granit. Planteringar ut mot Jakobsgatan ramas in av kantstenar, planteringsräcken och parksoffor utmed kanterna.

Möblering

Sittmöbler placeras i den öppna platsens kanter. Längs västra och norra kanten fälls träsisar in i granitmurar runt planteringar. Vissa sittplatser görs tillgängliga med rygg- och armstöd medan vissa fungerar som mer flexibla hängmöbler.

Utmed den östra kanten av träd i grusytor finns trämöbler av stockar och bänkbord som vänder sig både mot eftermiddagssolen inåt platsen och mot öster och Centralpalatset. Stockmöblerna bildar tillgängliga parksoffor och större bänkar. Tillsammans med bänkborden ges plats för att sitta och umgås på olika sätt. Stockarna påminner om Tegelbackens historia som hamn och lastplats för byggmaterial.

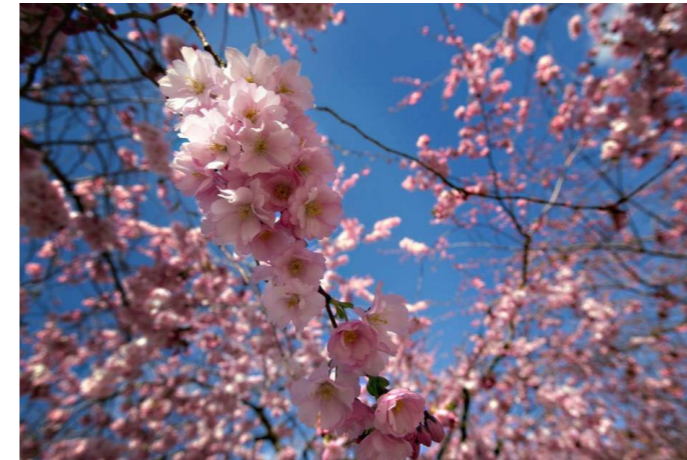
Ekosystemtjänster

Mer grönska på Tegelbacken och Rödbodtorget bidrar till att fler ekosystemtjänster tillförs i området. Träd och planteringar ger en dämpande effekt vid värmeböljor och minskar värmeö-effekten. Träden ger skuggning av vistelseytorna och lövverket ger en kylande inverkan då vatten avdunstar. Planterade grönytor gör även att markens fuktighet kan avdunsta och ge svalka. Detta bidrar till ett mer behagligt mikroklimat att vistas i. Fler ytor kommer bestå av genomsläppliga markbeläggningar, som planterings- och grusytor, som gör det möjligt för vatten att infiltrera. Dagvattnet renas genom infiltration i växtbäddar, vilket gynnar vattenkvaliteten i Norrström.

Genom att plantera en artrik vegetation av träd, buskar och perenner ökar den biologiska mångfalden vilket ger förutsättningar för både pollinerare och småfåglar att trivas. Mer vegetation på platserna kan även bidra till förbättrad luftkvalitet, bland annat genom att trädens lövverk fångar upp partiklar. Träden och planteringarna kan också bryta vindar och skapa lä för vistelse på de idag öppna och vindutsatta ytorna runt Tegelbacken.

Buller

Nya grönytor med mer vegetation på Tegelbacken minskar effekten av det omgivande trafikbullret. Stenmjölsytorna bidrar också till att minska buller. En fontän där vattnet "låter" minskar även den negativa upplevelse av trafikljud. Det kan utredas om en låg bullerskärm på Centralbron skulle kunna minska trafikbullret ytterligare. Tillsammans gör åtgärderna Tegelbacken till en plats med vistelsekvaliteter.

Vårblomning med körsbärsträd

Sittplatser nära blomning och grönska

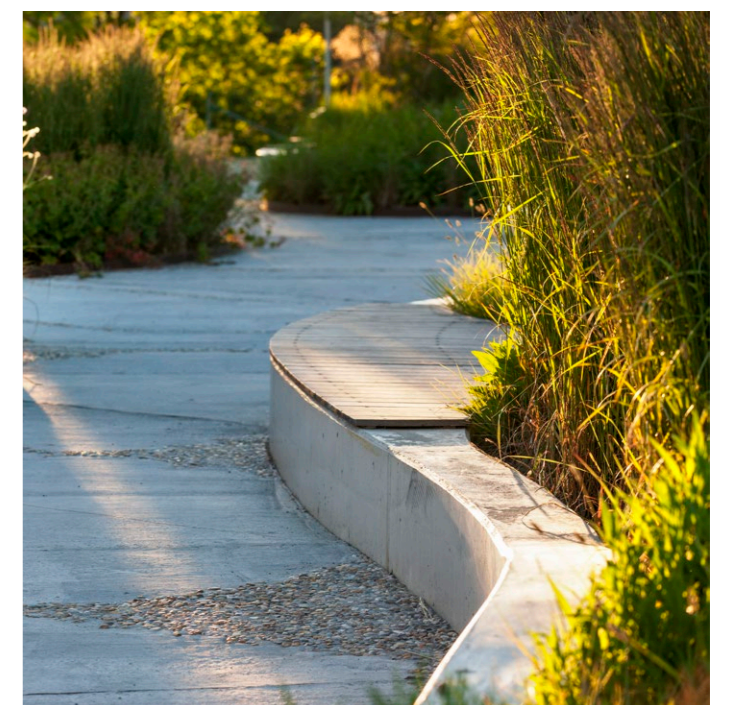
Bearbetade naturstensblock Apple Xinyi A13, Foster + Partners

Stockar som möblering påminner om platsens historia, Navitas harbour front. Marianne Levinsen Landskab

Inhemska arter som ek berättar om Stockholms naturlandskap

Detaljerade murar och markbeläggning, Anders Franzéns park

Förslag

Förslag

En fyllig plantering som skärmar av mot Jakobsgatan och ger möjlighet att sitta bland grönskan

Öppen yta för evenemang

Vattenspel

Trappa ökar kopplingen till vattnet

Solbrygga

Sektion B-b
Skala 1:200/A3

Flexibla sittplatser under trädkronor

Vattenspel skapar lekmöjligheter och reducerar buller

En grön vägg mot gatan i olika nivåer välkomnar besökare utifrån

Sektion C-c
Skala 1:200/A3

Förslag

Rödbodtorget

Mellan Centralpalatsets och Konstakademiens fasader bildas ett tydligt stadsrum. Denna nya torgyta förses med en central plats med ett golv i stenmjöl och granit. Ytan är både en plats för vistelse och tillfälliga evenemang, som exempelvis torghandel, utställningar eller liknande. Den centrala platsen ramas in av cirkulära grönskande öar och speglar en befintlig trädrad utmed Konstakademien. De mjuka formerna kopplar till den lilla Rosenbadsparken som en gång var en del av Rödbodtorget. De gröna öarna är upphöjda planteringar, omgivna av granitmurar med sittbara kanter. I murarna fälls sitsar av trä in och delar förses med rygg- och armstöd. Mellan två av de planterade ytorna finns plats för en kiosk.

Vyer mot vattnet

Rödbodtorget riktar sig mot sydost och Norrström och ger fina vyer över Gamla stan, Rosenbad och vattnet. Utmed kajen söder om Centralpalatset placeras sittmöbler under trädkronorna från en nyplanterad trädrad. Kontakten mellan Rödbodtorget och kajen förstärks då ytorna är fria från motortrafik.

Runt Centralpalatset

Öster om Centralpalatset är det möjligt att angöra eller köra till Fredsgatan. En pollarrad fredar torget från motortrafik. Söder om Centralpalatset finns plats för uteservering på breda gångbanor. En cykelbana som kopplar till Tegelbacken och Vasabron ligger även fortsättningsvis söder om Centralpalatset och fortsätter bort mot Fredsgatan.

Vegetation

Rödbodtorget planteras med skuggtåliga växter i norra delen och mer solälskande växter i den södra delen, vilket skapar en variation på platsen. Likt Tegelbacken är här fokus på inhemska arter som tankarna till Stockholms landskap och natur. De upphöjda planteringarna förses med konstbevakning. Nya träd planteras i de gröna öarna som kan bestå av både blommande träd som körsbär och större träd som ek.

Förslag

Förslag

Sittvänliga kanter erbjuder utblick över Stockholms vattenspiegel

Livfulla planteringar skapar kontrast, vertikalitet och fler rumsligheter

Sektion D-d
Skala 1:200/A3

Sektion E-e
Skala 1:200/A3

Angöring

Nya träd

Markbelägningen bildar en matta som skapar en yta att uppehålla sig på

Bef. träd

Uteservering

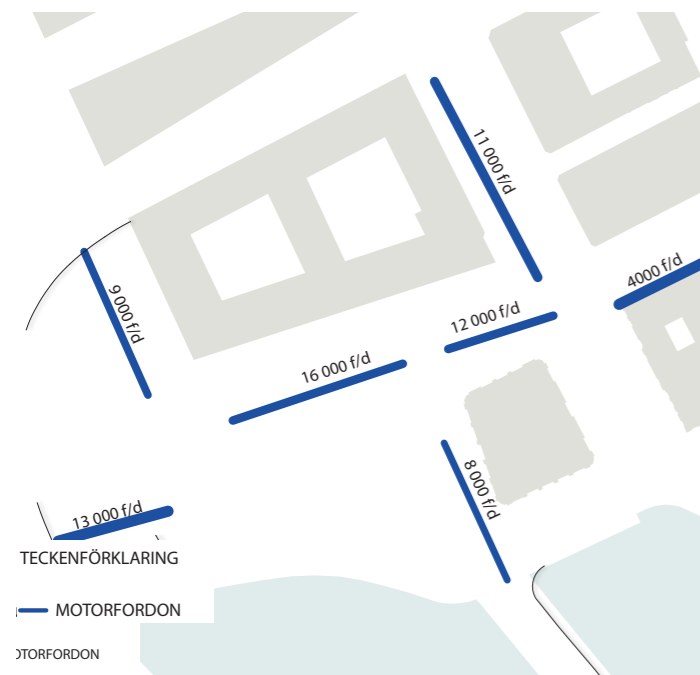
Förslag

Trafikutredning

Parallellt med programarbetet har en trafikanalys gjorts. Syftet med analysen är att utgöra utformningsstöd och konsekvensbedömning för den nya trafiklösningen.

Sammanfattningsvis innebär förslaget att restiden för sydgående bussar minskar med upp till 30 sekunder medan den ökar med upp till 30 sekunder för norrgående bussar. Störningskänsligheten minskar jämfört med dagens utformning vilket är positivt.

Restiden för biltrafiken minskar något jämfört med dagens utformning.

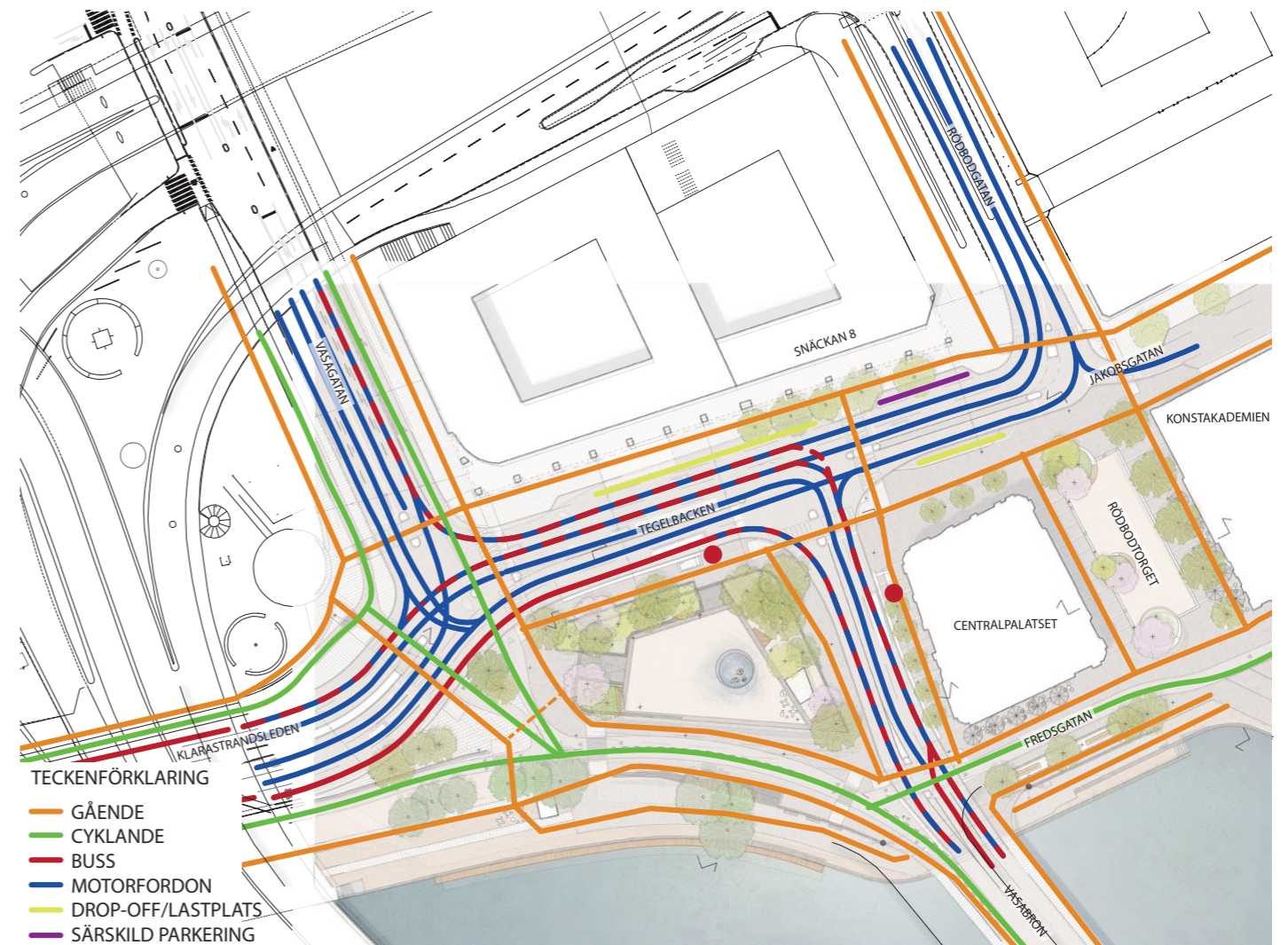
Framtida utformning trafik

Tegelbackens framtida utformning skulle innebära en omfördelning av gatuutrymmet till fördel för oskyddade trafikanter. Mitt på Tegelbacken föreslås en torgbildning som kopplar an till en ny busshållplatsplacering. Motorfordon leds från Vasabron via en ny gata väster om Centralpalatsets till en ny korsningspunkt i Tegelbackens norra del. Den tidigare vändlingen för busstrafik (däribland ersättningstrafik), runt Centralpalatset kommer i och med förslaget att försvinna. Plats för en alternativ vändplats behöver utredas vidare.

Busshållplatser förläggs i norrgående riktning väster om Centralpalatset och i sydgående riktning norr om Tegelbackens torg.

Gångtrafiken får breda, gena, tillgängliga och trygga gångstråk där man som gående kan röra sig naturligt.

Cykeltrafiken samlas i ett östvästligt stråk mellan Fredsgatan och Kungsholmen och ett nordsydligt mellan Vasagatan och Vasabron. Cykelbanorna ges breddmått enligt cykelplanens rekommendationer.

Förslag

Belysning

Detta belysningsprogram ska ligga till grund för vidare projektering av belysning.

Analys nuvarande situation

Belysningen på Tegelbacken är idag anpassad för en intensiv trafikmiljö och består i huvudsak av 15m höga master med tekniska vägarmaturer. De flesta av dessa höga stolpar kan inte stå kvar på befintlig plats i samband med den nya dispositionen av ytan. Då stolparna närmar sig sin tekniska livslängd och även armaturerna på dem är relativt gamla är det inte lämpligt att flytta och återanvända dessa.

Runt om Centralpalatset och på Rödbodtorget står parklyktor i trädraden vilka bidrar till en trivsam ljusmiljö i en mer mänsklig skala. Även dessa armaturer börjar bli gamla och modellen säljs inte längre. En del av stolparna har successivt bytts ut senaste åren.

Förslag

Då den befintliga belysningen är gammal och till stor del inte ger en ljuskaraktär som passar för ett trivsamt torg föreslås att nya stolpar och armaturer installeras i samband med att Tegelbacken byggs om. Även ledningar i mark bör bytas vid samma tillfälle. Detta ger möjlighet att ge Tegelbacken samma lyft avseende belysningen som Vasagatan nyligen fått, vilket även planeras för Rödbodgatan och Herkulesgatan i samband med att Snäckan 8 byggs om. Om såväl trafik- och torgbelysningen inom projektområdet nyinstalleras skapas en sammanhållen stadsbild avseende såväl design som teknik.

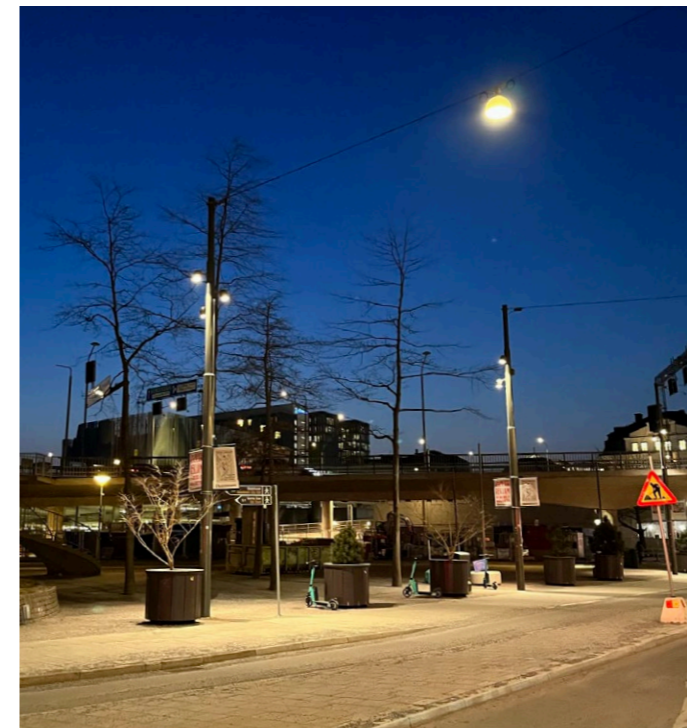
För Rödbodtorget kan placering av stolpar med parklyktor behållas närmast Konstakademin samt norr om Centralpalatset. Ytterligare parklyktor på delen av torget öster om Centralpalatset föreslås, varför alla parklyktor bör bytas för ett sammanhållet uttryck. Ledningar i mark bör rustas upp även här i samband med övriga markarbeten.

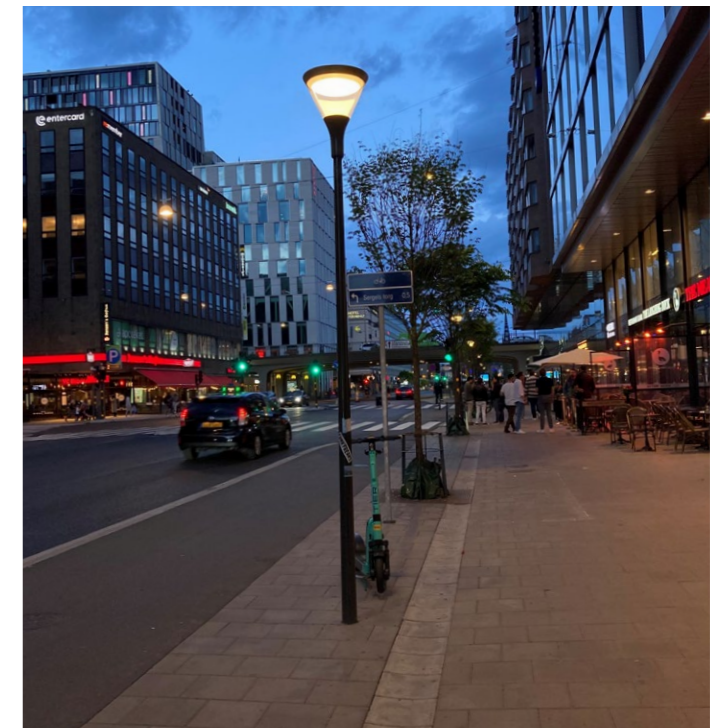
Befintliga höga master med tekniska vägarmaturer på Tegelbacken

Befintliga parklyktor på Rödbodtorget

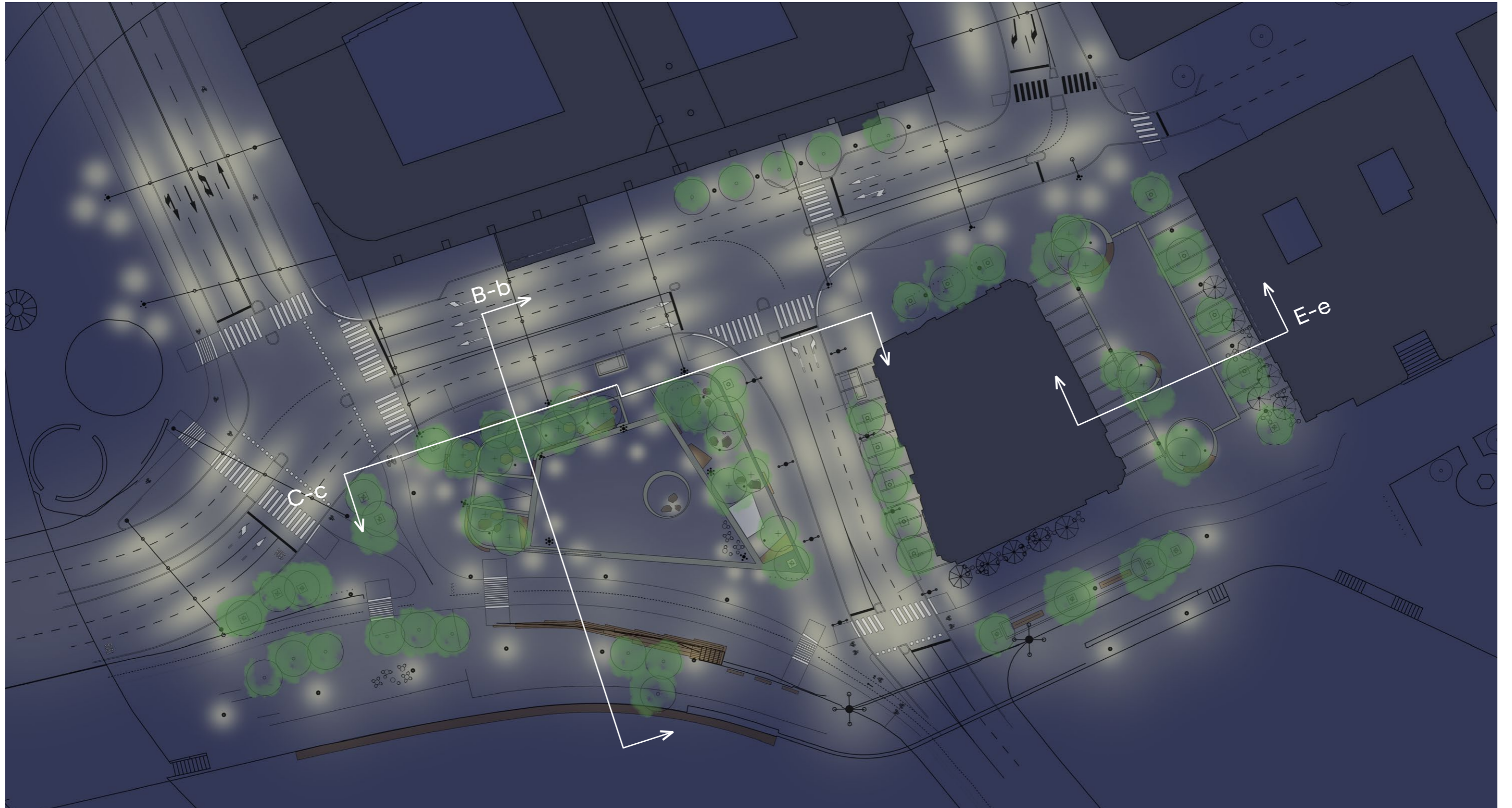

Nya linspända gatuarmaturer och spotlights på stolpar längs Vasagatan

Nya parklyktor på Vasagatan

Förslag

Skiss - tänkt ljusfördelning och placering belysning. Markeringar visar placering för sektionssvyer.

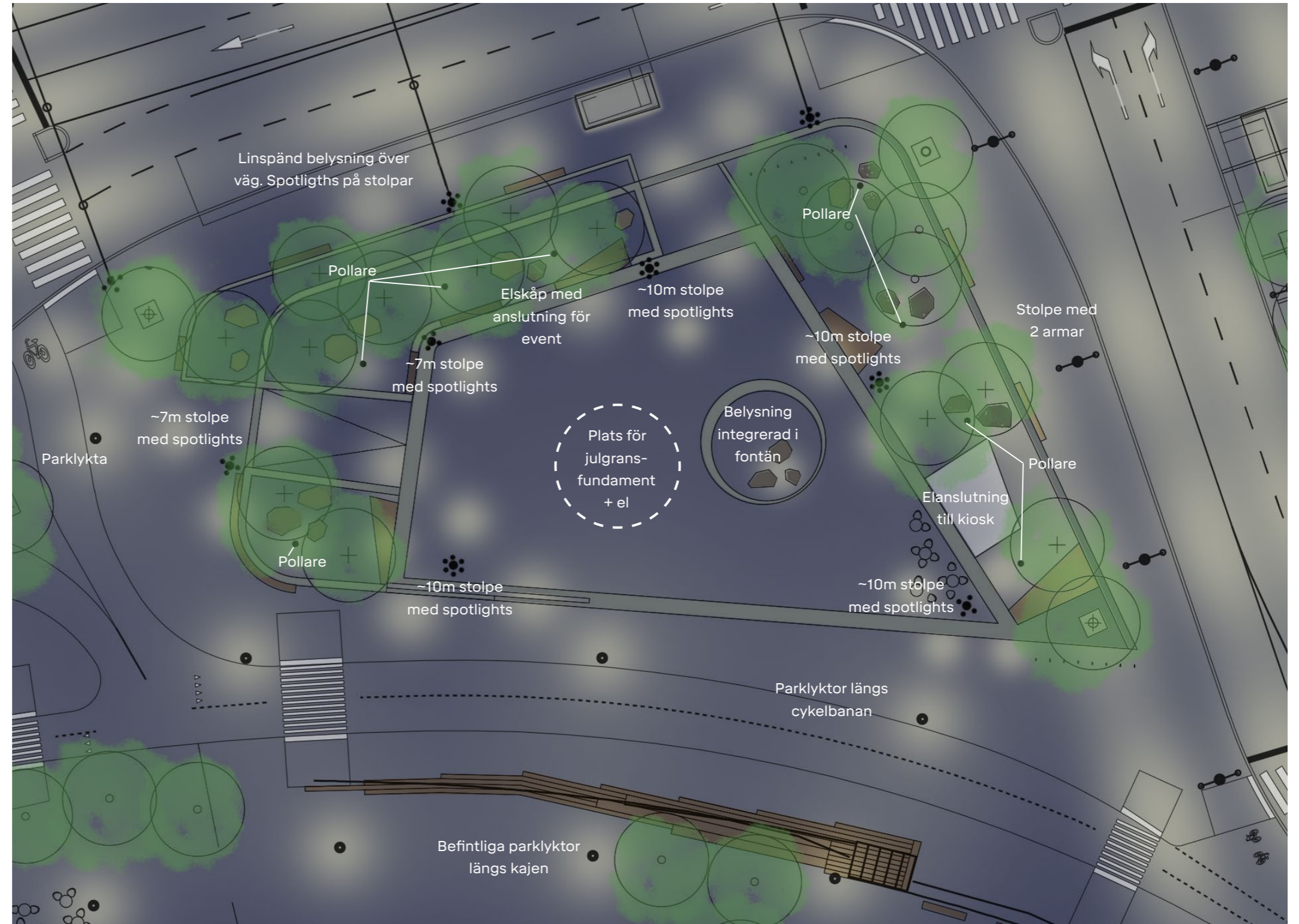
Förslag

Tegelbacken belysningskoncept

Torgytan föreslås belysas från en kombination av högre och aningen lägre stolpar med spotlightarmaturer på. Stolparna placeras längs kanterna på torgets inre del för att hålla torgytan så fri som möjligt för evenemangsaktiviteter. De högre stolparna, ca 10-11m, ger möjlighet att ge ljus lite längre ut på torgytan, medan de lägre, ca 7m, i huvudsak ger ljus nära stolpen för att undvika bländning. Spotlightsen på stolparna föreslås vara en kombination av smal- och medelstrålande armaturer vilket ger möjlighet till accentuering av landskapselement som träd, planteringar, bänkar och stenblock förutom markytan. Ljus mot torgets omgivande element bidrar till att ytan känns ljus även om mindre ljus når torgets öppna mitt.

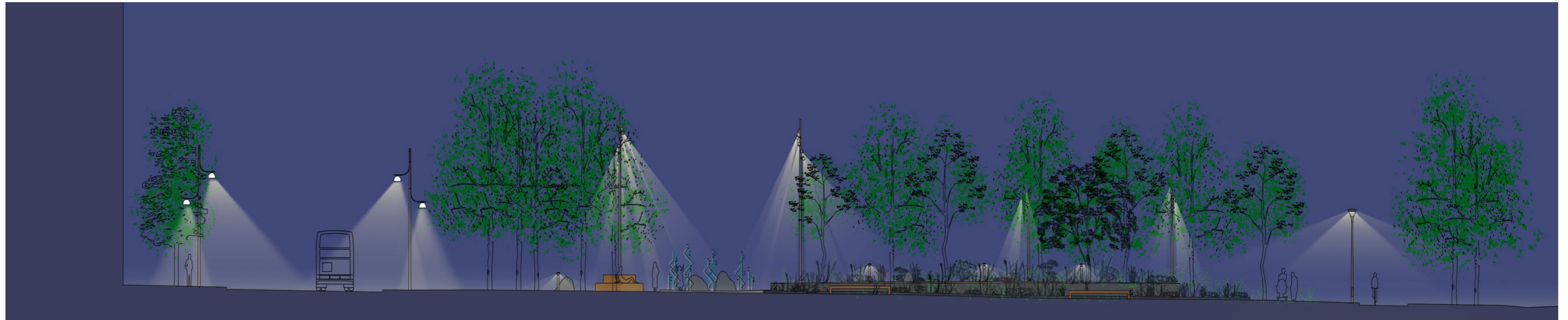
För att minska risken för otrygghet föreslås lägre belysningspunkter i form av belysningspollare med ett mjukt ljus placeras i planteringar och ytor under och mellan träd. Detta bidrar med ljus på en mänsklig skala vilket ökar trivselen.

Om man anlägger den föreslagna fontänen på torget kan den utrustas med belysning integrerat i vattenutkastarna för att på ett effektivt sätt belysa vattnet. Julgransfundament med elanslutning i mark kan placeras på lämplig plats i centrum av torget för inkoppling av säsongsbelysning. Ett elskåp i närheten av plats för scen ska ge möjlighet till elanslutning vid event.

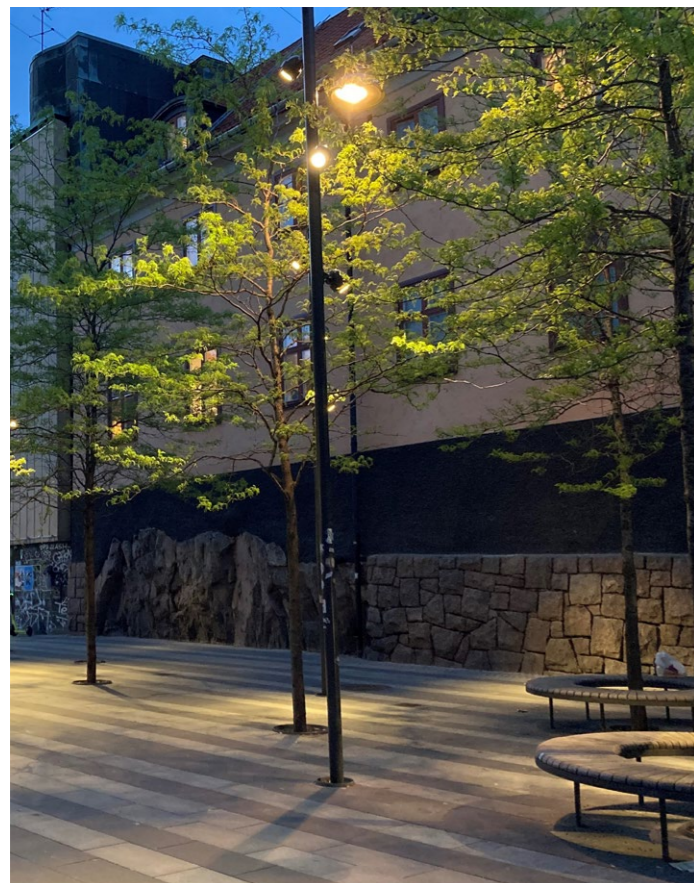

Skiss - tänkt ljusfördelning och placering belysning för Tegelbackens torg

Förslag

Skiss - Sektion C-c vy mot torget med förslag på belysning

Referensbild belyst torgyta med spotlights på stolpar.

Citywall Leuven. Flux landscape

Referensbild fontän med integrerad belysning.

Referensbild pollare placerad i växtlighet. (BEGA)

Referensbild på säsongsbelysning på torg.

Förslag

Cykelbana längs kajen

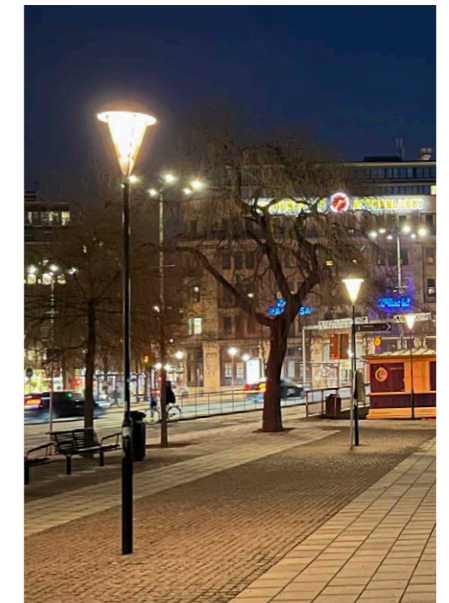
Cykelbanan som löper strax ovan kajen från under Centralbron och fram till Fredsgatan/Rosenbad föreslås få ett mjukt ljus från parklyktor på 4m höga stolpar. Förutom ljus mot cykelbanan så bidrar stolparnas placering till visuell ledning. Armaturerna ger även ett trivsamt ljus till omkringliggande torgytor. Exakt armaturtyp bör samordnas med cykelbanans fortsättning väster om Centralbron. Befintliga parklyktor på kajen planeras även de bytas.

Skiss - Del av sektion B-b som visar cykelbana och kajkant.

Parkarmaturen Sky från Fox belysning.

Befintliga parklyktor längs kajen.

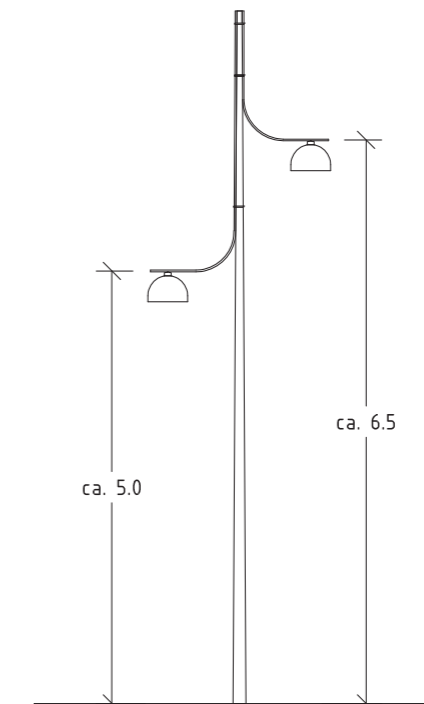
Tegelbacken väster om Centralpalatset

För belysningen längs det nya vägpartiet väster om Centralpalatset kan inspiration hämtas från de klassiska stolparna på Vasabron. Avsikten är att behålla den eleganta karaktären men i en modernare och mer avskalad tappning. Formen på armarna från de äldre stolparna, en nedåtböjd platt arm med armaturen hängande under, återkommer på koniska eller raka stolpar längs den nya vägen. Exakt utformning samt höjd på stolpe och armaturmontage behöver studeras vidare i projekteringsfasen.

De nya stolparna bör förberedas för att på ett snyggt sätt kunna montera säsongsbelysning på, med lämpliga krokar för infästning samt elanslutning.

Skiss - Del av sektion C-c som visar körbanan på Tegelbacken väster om Centralpalatset

Skiss på utformning stolpe med projektanpassade platta armar inspirerade av de äldre stolparna på Vasabron.

Befintlig äldre stolpe på Vasabron.

Förslag

Rödbodtorget belysningskoncept

Rödbodtorget föreslås få en mer småskalig karaktär med parklyktor i trädraden längs med fasaden mot Konstakademin och Centralpalatset. Befintliga placeringar på stolpar vid Konstakademin behålls, men med nya armaturer och stolpar. Det är samma armaturlösning som förekommer längs Vasagatan och planeras för Rödbodgatan och Herkulesgatan, vilket skapar en sammanhållen stadsbild. Armaturlösningen appliceras även mellan träden längs Centralpalatsets norra fasad.

I planteringsytorna föreslås samma typ av belysningspollare som på Tegelbacken för att belysa växtligheten och bidra till trygghet och att platsen känns omhändertagen.

Julgransfundament med elanslutning i mark kan placeras på lämplig plats i centrum av torget för inkoppling av säsongsbelysning.

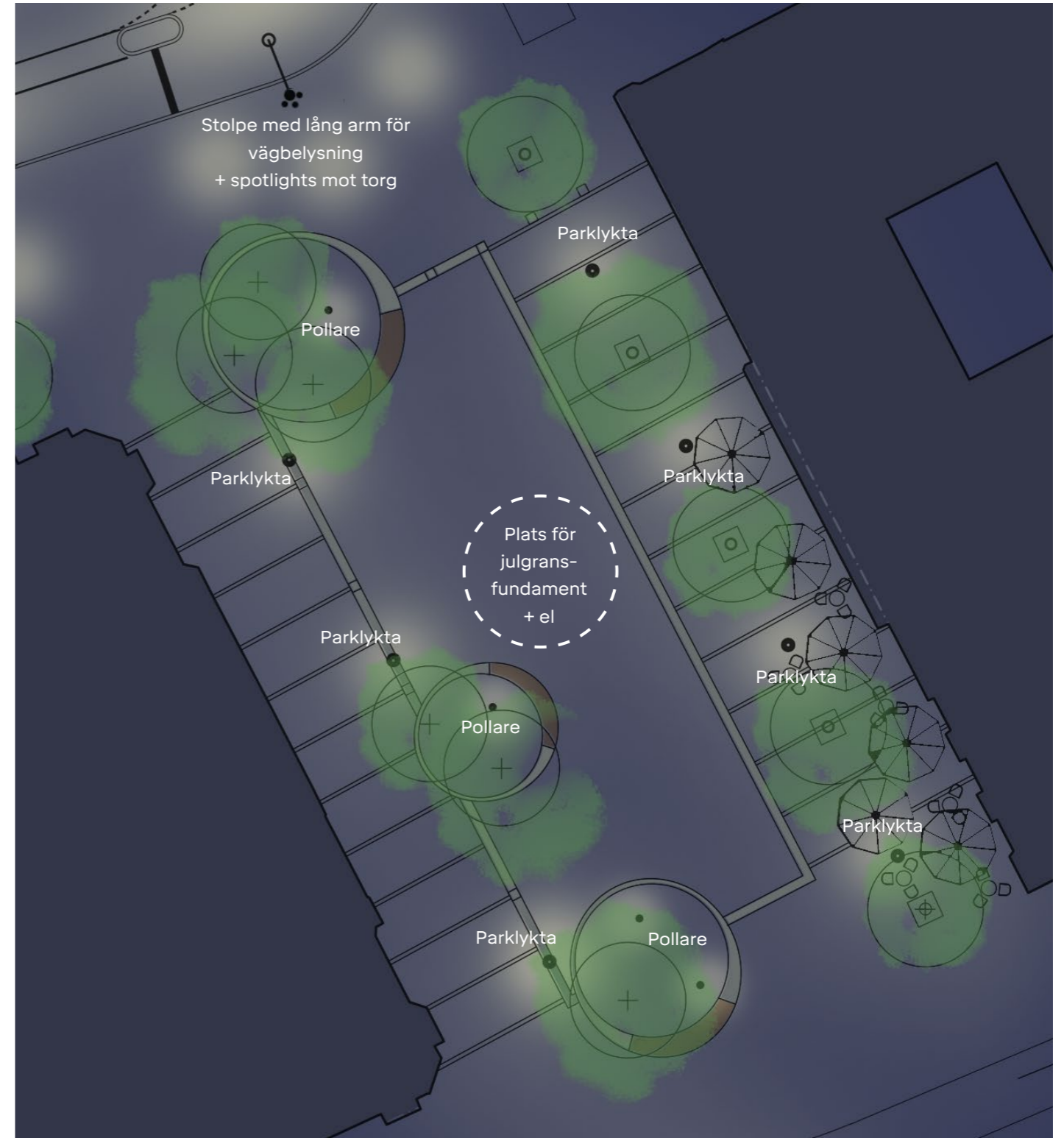
Parkarmaturen Sky från Fox belysning.

Exempel på pollare - Sky från Fox belysning.

Skiss - Sektion E-e genom Rödbodtorget med förslag på belysning

Skiss - tänkt ljusfördelning och placering belysning för Rödbodtorget

Förslag

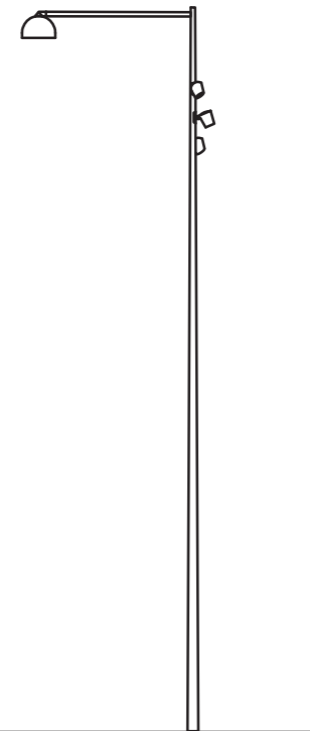
Tegelbacken framför Snäckan 7 och Snäckan 8

Över vägen föreslås samma typ av lösning med linspänd belysning som på Vasagatan och Rödbodgatan för att hålla ihop gestaltningen. Stolpen på torgsidan nyttjas för att fästa spotlights på samma sätt som vid Vasagatan och Järnvägsparken. Spotlightsen riktas mot trottoarstråket.

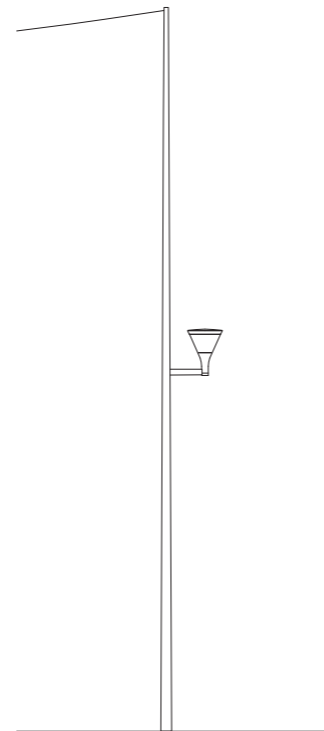
I korsningen mellan Tegelbacken och Jakobsgatan monteras armaturen istället på en hög stolpe med lång arm för att ge ljus mot vägen. Även denna stolpe nyttjas för att fästa spotlights på motsvarande sätt som på linspännstolparna.

Klarastrandsleden mot Centralbron

Den linspända belysningslösningen föreslås fortsätta ner mot Centralbron för att undvika konflikter med trafiksignaler i mittrefugen. Linspännstolparna närmast Centralbron kan nyttjas för att fästa armaturer som belyser cykelstråket. Vid slutlig placering av linspännstolpen närmast Järnvägsparken bör man i möjligaste mån eftersträva att stolpen inte stör vyn mot konstverket Mr Walker.

Skiss på hög stolpe med lång arm för ljus mot körbana, samt spotlights mot torgyta, placeras i korsningen Tegelbacken - Jakobsgatan.

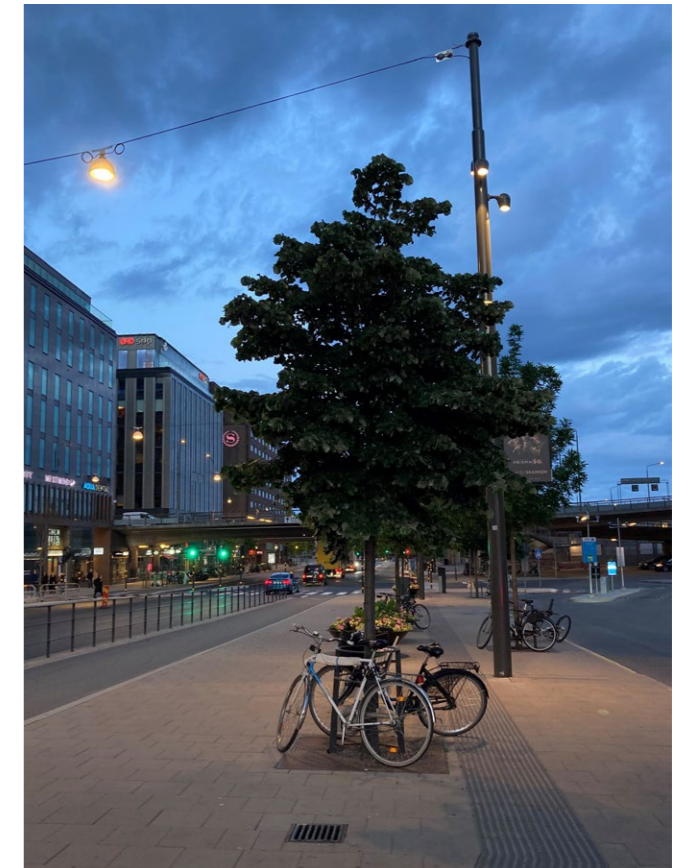
Skiss på parklykta på arm monterad mot linspännstolpe för att ge ljus mot cykelbana närmast Centralbron.

Armaturen Copenhagen från Philips

Linspänd belysning på Vasagatan

Spotlights på linspännstolpar mot torgyta och trottoar längs Vasagatan

Skiss - Sektion B-b som visar körbanan framför Snäckan 7, Tegelbackens torg samt cykelväg och kaj.

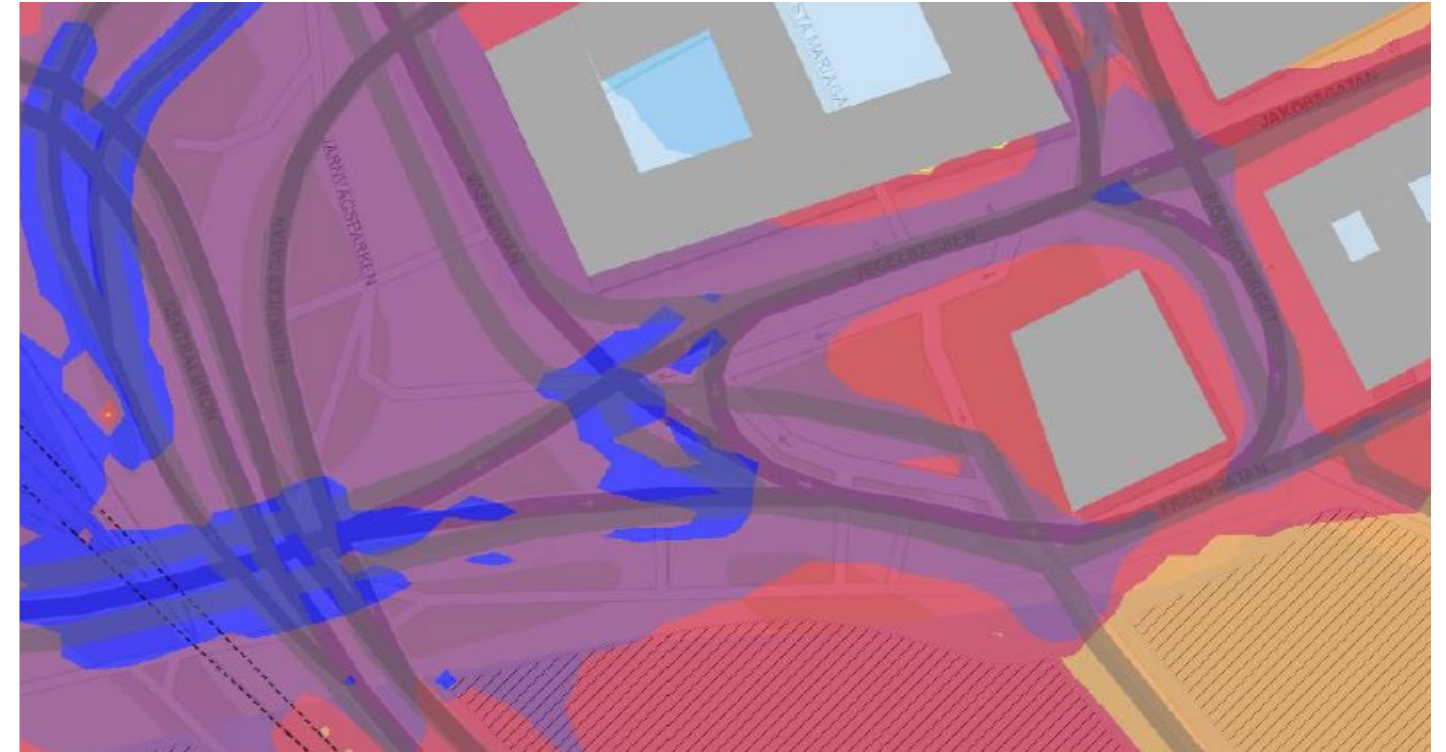
Bullerutredning

Buller

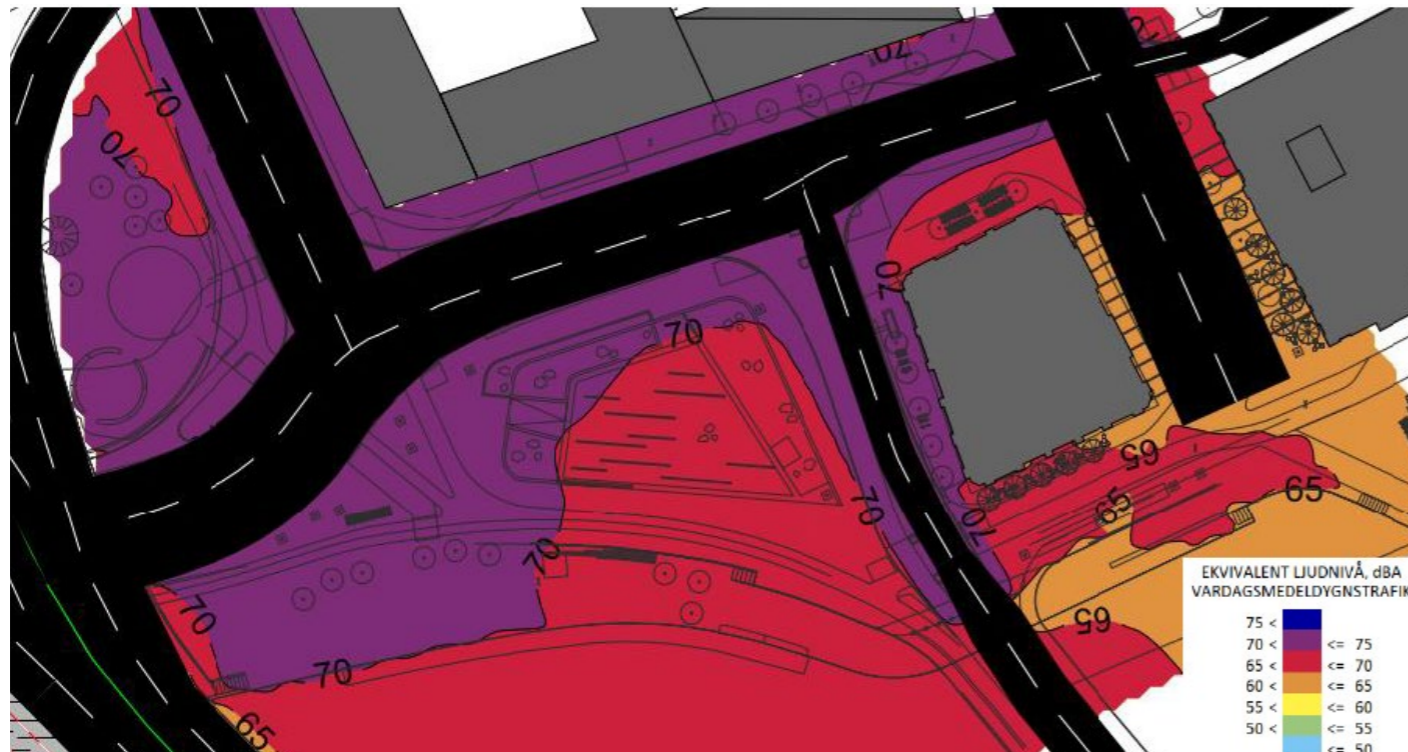
Med den nya trafiklösningen kan stora delar av torgytan och kajplatsen på Tegelbacken erhålla dygnsekvivalenta ljudnivåer mellan 65-70 dBA där det idag är nivåer över 70 dBA.

Rödbodtorget erhåller också sänkta bullernivåer, från 65-70 dBA till 60-65 dBA, med anledning av den nya trafiklösningen.

Med en låg bullerskyddsskärm på Centralbron kan majoriteten av torgytan och Tegelbackens kaj erhålla dygnsekvivalenta ljudnivåer mellan 65-70 dBA.

Dygnsekvivalenta ljudnivåer från väg och spår med befintlig trafiklösning

Dygnsekvivalenta ljudnivåer från väg och spår med ny trafiklösning

Dygnsekvivalenta ljudnivåer från väg och spår med ny trafiklösning och en låg bullerskyddsskärm

Källor

Källor historia

Stockholms Hamnar (u.å). Klara Mälarstrand. Tillgänglig: <https://www.stockholmshamnar.se/historia/platser/stockholm/klara-malarstrand/> [2022-03-25]

Petersens, Lennart af (1913-2004). Skapad 1944. Tegelbacken från Centralpalatset. Kronprinsens stall t.h. (Kronprinsens stall revs 1966). [fotografi]. CC-BY-NC. Objekt ID: Stockholms stadsmuseum Fotonummer F 33458. Tillgänglig: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/10793> [2022-03-25]

Burnäs, Tore (1952). Skapad 6 juni 1952. Rödbodtorget mot Norrström. Livgardets skvadron/kavalleri rider genom staden i samband med firandet av Svenska flaggans dag. [fotografi]. CC-BY. Objekt ID: Stockholms stadsmuseum Fotonummer SvD 31540. Tillgänglig: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/16681> [2022-03-25]

O Andersson, Henrik; Fredric Bedoire. 1986. Svensk arkitektur. Ritningar 1640 - 1970. Stockholm: Byggförlaget.

Hall, Thomas. (1999). Huvudstaden i omvandling - Stockholms planering och utbyggnad under 700 år. Sveriges Radios förlag och Thomas Hall.

Röding, Per Fredrik (1862-1928). Tegelbacken, Kronprinsens stall. [Konstnär]. CC-BY. Objekt ID: Stockholms stadsmuseum Inventarienummer SSM 501243. Tillgänglig: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/8088> [2022-03-25]

Öjarson, W (1954). Kronprinsens stall vid Tegelbacken. I huset låg restaurang Tysta Mari. [fotografi]. CC-BY-NC. Objekt ID: Spårvägmuseet 2017-A7168. Tillgänglig: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/28242> [2022-03-25]

Sevenbom, Johan (1721-1784). Skapad 1768. Utsikt från Röda bodarna över Rådhuset (Bondeska palatset), Riddarhuset och Riddarholmen. [Konstnär]. CC BY. Objekt ID: Stockholms stadsmuseum Inventarienummer SSM 101288. Tillgänglig: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/5103> [2022-03-25]

Stockholmskällan (u.å). Jämför historiska kartor. Tillgänglig: <https://stockholmskallan.stockholm.se/sok/?q=&map=true&alternatemap=true> [2022-03-28]

Rapporter

Stockholms stad. 2018. Program för city. Tillgänglig: https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/politik-och-demokrati/styrdokument/program-for-city-ks-2018_402-popular.pdf [2022-04-01]

Stockholms stad, Trafikkontoret. 2012. Framkomlighetsstrategin. Tillgänglig: <https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/politik-och-demokrati/styrdokument/framkomlighetsstrategin-for-stockholm-2030.pdf> [2022-05-20]

